

Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentspolitik

18

Förslag till statens budget för 2019

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	5
Diagramförteckning	8
1 Förslag till riksdagsbeslut	9
2 Lagförslag	11
2.1 Förslag till lag om upphävande av lagen (1990:1364) om ändring av plan- och bostadsverkets namn	11
3 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	13
3.1 Principer för utformning av denna proposition	13
3.2 Omfattning	14
3.3 Utgiftsutveckling	14
3.4 Skatteutgifter	15
3.5 Mål för utgiftsområdet.....	15
4 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	17
4.1 Omfattning	17
4.2 Utgiftsutveckling	18
4.3 Skatteutgifter	18
4.4 Mål för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	20
4.5 Resultatredovisning.....	20
4.5.1 Resultat – samhällsplanering	20
4.5.2 Resultat – hållbara städer och hållbar stadsutveckling	28
4.5.3 Resultat – bostadsmarknad	32
4.5.4 Resultat – byggande.....	37
4.5.5 Resultat – lantmäteriverksamhet	41
4.6 Upphävande av lagen (1990:1364) om ändring av plan- och bostadsverkets namn.....	45
4.7 Budgetförslag.....	45
4.7.1 1:1 Bostadspolitisk utveckling	45
4.7.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	46
4.7.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	47

4.7.4	1:4 Boverket.....	47
4.7.5	1:5 Statens geotekniska institut.....	49
4.7.6	1:6 Lantmäteriet	50
4.7.7	1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	51
4.7.8	1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande	53
4.7.9	1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	53
4.7.10	1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	55
4.7.11	1:11 Innovativt och hållbart byggande.....	56
5	Konsumentpolitik	59
5.1	Omfattning	59
5.2	Utgiftsutveckling.....	59
5.3	Mål för området	60
5.4	Resultatuppföljning.....	60
5.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	60
5.4.2	Resultat	60
5.5	Budgetförslag	63
5.5.1	2:1 Konsumentverket.....	63
5.5.2	2:2 Allmänna reklamationsnämnden.....	64
5.5.3	2:3 Fastighetsmäklarinspektionen.....	64
5.5.4	2:4 Åtgärder på konsumentområdet	65
5.5.5	2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	66

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp	10
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden	10
Tabell 3.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	14
Tabell 3.2	Härledning av ramnivån 2019–2021. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	15
Tabell 3.3	Ramnivå 2019 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.....	15
Tabell 4.1	Utgiftsutveckling inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.....	18
Tabell 4.2	Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	18
Tabell 4.3	Uppföljning av inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade förhandsbesked och lov	23
Tabell 4.4	Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet.....	24
Tabell 4.5	Antal påbörjade bostäder och befolkningsökning	33
Tabell 4.6	Kreditgarantier för bostadsbyggande.....	34
Tabell 4.7	Antal hyresrätter samt andel hyresrätter av totalt bestånd	35
Tabell 4.8	Bostädernas fördelning 2017 efter upplåtelseform och hustyp.....	36
Tabell 4.9	Antal beviljade bidrag för hyresgarantier samt antal kommuner som beviljats bidrag.....	37
Tabell 4.10	Genomsnittlig energiprestanda per registreringsår kWh/m ²	40
Tabell 4.11	Förrättningsverksamhetens ekonomiska utveckling	42
Tabell 4.12	Överklagade fakturor.....	43
Tabell 4.13	Kvalitet geodata.....	43
Tabell 4.14	Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling	45
Tabell 4.15	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:1 Bostadspolitisk utveckling.....	46
Tabell 4.16	Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	46
Tabell 4.17	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	46
Tabell 4.18	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	47
Tabell 4.19	Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad.....	47
Tabell 4.20	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad.....	47
Tabell 4.21	Anslagsutveckling 1:4 Boverket	47
Tabell 4.22	Offentligrättslig verksamhet	48

Tabell 4.23	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Boverket	48
Tabell 4.24	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:4 Boverket.....	49
Tabell 4.25	Anslagsutveckling 1:5 Statens geotekniska institut.....	49
Tabell 4.26	Uppdragsverksamhet.....	49
Tabell 4.27	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:5 Statens geotekniska institut	50
Tabell 4.28	Anslagsutveckling 1:6 Lantmäteriet	50
Tabell 4.29	Offentligrättslig verksamhet.....	50
Tabell 4.30	Uppdragsverksamhet.....	50
Tabell 4.31	Övrig avgiftsfinansierad verksamhet	51
Tabell 4.32	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:6 Lantmäteriet	51
Tabell 4.33	Anslagsutveckling 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	51
Tabell 4.34	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	52
Tabell 4.35	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	53
Tabell 4.36	Anslagsutveckling 1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande.....	53
Tabell 4.37	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande	53
Tabell 4.38	Anslagsutveckling 1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	53
Tabell 4.39	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.....	54
Tabell 4.40	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.....	55
Tabell 4.41	Anslagsutveckling 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	55
Tabell 4.42	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	55
Tabell 4.43	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	56
Tabell 4.44	Anslagsutveckling 1:11 Innovativt och hållbart byggande.....	56
Tabell 4.45	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:11 Innovativt och hållbart byggande.....	56
Tabell 4.46	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:11 Innovativt och hållbart byggande.....	57
Tabell 5.1	Utgiftsutveckling inom konsumentpolitik	59
Tabell 5.2	Fastighetsmäklarinspektionens tillsynsärenden.....	61
Tabell 5.3	Allmänna reklamationsnämndens ärenden	61
Tabell 5.4	Anslagsutveckling 2:1 Konsumentverket.....	63
Tabell 5.5	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:1 Konsumentverket.....	63
Tabell 5.6	Anslagsutveckling 2:2 Allmänna reklamationsnämnden.....	64
Tabell 5.7	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:2 Allmänna reklamationsnämnden	64
Tabell 5.8	Anslagsutveckling 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen.....	64
Tabell 5.9	Offentligrättslig verksamhet.....	65
Tabell 5.10	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	65
Tabell 5.11	Anslagsutveckling 2:4 Åtgärder på konsumentområdet	65

Tabell 5.12	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:4 Åtgärder på konsumentområdet	65
Tabell 5.13	Anslagsutveckling 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	66
Tabell 5.14	Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter.....	66

Diagramförteckning

Diagram 4.1	Antal antagna översiktsplaner.....	21
Diagram 4.2	Antal antagna detaljplaner.....	21
Diagram 4.3	Totala tillskottet av bostäder i relation till befolkningsutvecklingen	33
Diagram 4.4	Hinder för företags bostadsbyggande	33
Diagram 4.5	Produktionskostnad per lägenhetsarea i riket för nybyggda flerbostadshus	38
Diagram 4.6	Bygg- och fastighetssektorns inhemska utsläpp av växthusgaser, inklusive uppvärmning	39
Diagram 4.7	Stöd för renovering och energieffektivisering – inkomna och beslutade ärenden.....	40
Diagram 4.8	Bygg- och fastighetssektorns inhemska utsläpp av partiklar och kväveoxider, inklusive uppvärmning.....	40
Diagram 4.9	Ärendebalanser hos Lantmäteriet vid årets slut.....	41
Diagram 4.10	Ärendebalanser hos de kommunala lantmäterimyndigheterna vid årets slut	41
Diagram 4.11	Handläggningstid för ärenden efter komplexitet	42
Diagram 4.12	Överklagade och återförvisade ärenden Lantmäteriet.....	42
Diagram 4.13	Överklagade och återförvisade ärenden kommunala lantmäterimyndigheterna	43
Diagram 4.14	Nätverks-RTK	44
Diagram 4.15	Fördelning av ärendetyper i inskrivningsverksamheten.....	44
Diagram 4.16	Genomsnittligt antal köddagar	45
Diagram 4.17	Andel inskrivningsärenden med elektronisk ansökan.....	45

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om upphävande av lagen (1990:1364) om ändring av plan- och bostadsverkets namn (avsnitt 2.1 och 4.6).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor (avsnitt 4.7.4).
3. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2019 under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt tabell 1.1.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag		
1:1	Bostadspolitisk utveckling	20 600
1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	94 500
1:3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000
1:4	Boverket	318 823
1:5	Statens geotekniska institut	47 248
1:6	Lantmäteriet	570 186
1:7	Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	1 000 000
1:8	Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande	1 300 000
1:9	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	3 200 000
1:10	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	34 000
1:11	Innovativt och hållbart byggande	75 000
2:1	Konsumentverket	167 979
2:2	Allmänna reklamationsnämnden	44 869
2:3	Fastighetsmäklarinspektionen	25 085
2:4	Åtgärder på konsumentområdet	26 459
2:5	Bidrag till miljömärkning av produkter	4 374
Summa		6 972 123

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden*Tusental kronor*

Anslag		Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	43 000	2020–2027
1:4	Boverket	30 000	2020–2022
1:7	Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	300 000	2020–2022
1:9	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	4 500 000	2020–2022
1:10	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	20 000	2020–2021
1:11	Innovativt och hållbart byggande	75 000	2020–2021
Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet		4 968 000	

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om upphävande av lagen (1990:1364) om ändring av plan- och bostadsverkets namn

Härigenom föreskrivs att lagen (1990:1364) om ändring av plan- och bostadsverkets namn ska upphöra att gälla vid utgången av 2018.

3 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

3.1 Principer för utformning av denna proposition

Särskilda principer har tillämpats vid utformningen av denna proposition med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering. Bakgrunden till dessa redogörs närmare för i finansplanen (Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.1).

Utgångspunkten för förslagen i denna proposition har varit den budget som riksdagen har beslutat för 2018 efter förslag i budgetpropositionen för 2018. Vidare har följande generella justeringar gjorts för utgiftsområdena:

- Anslag som används för förvaltnings- och investeringsändamål har pris- och löneomräknats på sedvanligt sätt. Anslag som avser regelstyrda transfereringssystem har justerats utifrån ändrad makroekonomisk utveckling liksom ändrade volymer (t.ex. antal personer som omfattas).
- Anslag har justerats till följd av beslutade lagar och förordningar, internationella avtal, civilrättsligt bindande avtal eller EU-rättsakter.
- Anslag har justerats med anledning av att riksdagen beslutat om flyttar av ändamål och verksamheter mellan utgiftsområden.
- Anslag har justerats om det krävts för att nödvändiga samhällsfunktioner ska kunna upprätthållas.
- För att verksamhet som baseras på ett beställningsbemyndigande för kommande år ska ges förutsättningar att bedrivas i

samma omfattning 2019–2021 har anslagsnivåerna för alla år justerats med hänsyn till nivån på beräknade infrianden av de ekonomiska åtagandena 2019.

De sedvanliga finansieringsprinciper som används vid beredningen av regeringens budgetförslag har i enlighet med ramverket för finanspolitiken tillämpats även när denna proposition tagits fram (skr. 2017/18:207, bet. 2017/18:FiU32, rskr. 2017/18:334).

Utöver förslag om anslag lämnar regeringen även nödvändiga förslag om beställningsbemyndiganden och andra finansiella befogenheter samt övriga förslag på finansmaktens område som kräver riksdagens ställningstagande inför det kommande budgetåret. Vid bedömningen av storleken på beställningsbemyndigandena har en prövning gjorts utifrån tidigare beslutade bemyndiganden och med hänsyn till de föreslagna anslagsnivåerna.

Endast sådana förändringar i förhållande till riksdagens ursprungliga budgetbeslut för 2018 som varit förenliga med vad som ovan angetts har föreslagits. Regeringens budgetförslag innebär i de allra flesta fall att den statliga verksamheten kan genomföras i samma omfattning som 2018. Vissa anslagsnivåer har blivit lägre än de beräkningar regeringen tidigare redovisat för 2019, medan andra har blivit högre. Vid behov kan förslag till ändringar i budgeten lämnas under pågående budgetår.

Vilka konsekvenser för anslagsnivån som tillämpningen av principerna har fått redovisas under regeringens överväganden för respektive anslag. Tyngdpunkten i redovisningen är conse-

kvenserna för anslagsnivån 2019. I härledningstabellerna har det inte varit praktiskt möjligt att specificera nya beslut och överföringar på motsvarande sätt som gjordes i budgetpropositionen för 2018.

Regeringen redovisar på sedvanligt sätt beräkningar även för det andra och tredje tillkommande året efter budgetåret, dvs. för 2020 och 2021.

Även dessa beräkningar baseras på de ovan angivna principerna. Regeringen har dock inte tillämpat principen om förlängning av anslagsnivån för 2018 för åren efter budgetåret, när det gäller reformer för vilka ett slutdatum angetts. För 2020 har reformer som planerats upphöra helt fr.o.m. 2019 eller 2020 tagits bort från beräknade anslagsnivåer. På motsvarande sätt har reformer som planerats upphöra helt fr.o.m. 2021 tagits bort från beräknade anslagsnivåer fr.o.m. det året.

De redovisade beräkningarna för 2020 och 2021 görs för att det ska vara möjligt att härleda de föreslagna preliminära utgiftsramarna för 2020 och 2021 till anslagen. Med hänsyn till att propositionen lämnas av en övergångsregering är de förutsättningar som dessa beräkningar bygger på mycket osäkra. Informationsvärdet av beräkningarna är därför begränsat.

I enlighet med kraven i budgetlagen (2011:203) lämnar regeringen i denna proposition en resultatredovisning i förhållande till de av riksdagen beslutade målen. Mot bakgrund av de ovan angivna principerna har dock regeringen avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten. Regeringen har även avstått från att redovisa den framtida politiska inriktningen för utgiftsområdet. Vad som ska gälla för 2019 framgår av förslagen om anslag och övriga finansiella befogenheter samt av de ändamål som är kopplade till dessa.

3.2 Omfattning

Utgiftsområde 18 är uppdelat i två områden, Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet (avsnitt 4) samt Konsumentpolitik (avsnitt 5). I respektive avsnitt redogörs närmare för vad som omfattas av området.

3.3 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	3 557	6 796	4 673	6 703	6 717	6 681
Konsumentpolitik	243	266	267	269	272	270
Totalt för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	3 801	7 062	4 939	6 972	6 989	6 951

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

**Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2019–2021.
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning
och byggande samt konsumentpolitik**

Miljoner kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	6 952	6 952	6 952
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	15	31	46
Beslut	6	6	-46
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny ramnivå	6 972	6 989	6 951

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 6 972 miljoner kronor 2019. I jämförelse med de anvisade medlen för 2018 ökar ramen för utgiftsområdet med 20 miljoner kronor.

**Tabell 3.3 Ramnivå 2019 realekonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning
och byggande samt konsumentpolitik**

Miljoner kronor

	2019
Transfereringar ¹	5 722
Verksamhetsutgifter ²	1 244
Investeringar ³	6
Summa ramnivå	6 972

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2017 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Transfereringar i form av stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande, stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer och investeringsstöd för anordnade av hyresbostäder och bostäder för studerande, utgör den större andelen av ramen.

3.4 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 18 redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsidan i

form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Avvikelse från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en viss grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad i förhållande till en likformig beskattning och som en skattesanktion om det rör sig om ett ”överuttag” av skatt. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna har redovisats i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2018 (skr. 2017/18:98). I avsnitt 4.3 redovisas de nettoberäknade skatteutgifterna som är att hänföra till utgiftsområde 18.

3.5 Mål för utgiftsområdet

Målet för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:CU1, rskr. 2011/12:89).

Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:79).

4 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

4.1 Omfattning

Området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet omfattar drygt 6,7 miljarder kronor i anslag. Myndigheterna Boverket, Lantmäteriet och Statens geotekniska institut ingår i området, som även omfattar stora statliga garantiåtaganden och skatteutgifter. Vidare hör Statens Bostadsomvandling AB och Swedesurvey AB till området.

Huvuddelen av anslagen avser transfereringar i form av stöd till energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer, stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande samt investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande.

Inom området bedrivs internationellt samarbete som bl.a. avser deltagande i verksamhet som drivs inom Förenta nationerna (UN-Habitat och Unece) och Europeiska unionen.

Området har beröringspunkter m.fl. andra områden. Frågor om människors hälsa, infrastruktur, miljö- och naturvård samt energi har stor betydelse för området. Bostadsbidragen inom den ekonomiska familjepolitiken liksom integrationspolitiken har anknytningar till genomförandet av bostadspolitik. Detsamma kan sägas om den regionala tillväxtpolitiken och verksamheten inom den kommunala sektorn. Vidare ingår även frågor om kompetens och konkurrens i området, vilka berör flera andra utgiftsområden.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
<i>Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet</i>						
1:1 Bostadspolitisk utveckling	60	21	20	21	21	21
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag		95	10	95	95	95
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	1	43	2	43	43	43
1:4 Boverket	231	308	304	319	323	280
1:5 Statens geotekniska institut	47	47	45	47	48	48
1:6 Lantmäteriet	547	564	555	570	578	586
1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer	409	1 000	664	1 000	1 000	1 000
1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande	1 800	1 395	1 395	1 300	1 300	1 300
1:9 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	462	3 215	1 616	3 200	3 200	3 200
1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder		34	22	34	34	34
1:11 Innovativt och hållbart byggande		75	40	75	75	75
Summa Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	3 557	6 796	4 673	6 703	6 717	6 681

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

4.3 Skatteutgifter

Tabell 4.2 Skatteutgifter inom Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Miljoner kronor

	2018	2019
Avkastning eget hem	18 990	19 780
Avkastning bostadsrättsfastighet	8 810	9 010
Nedsatt kapitalvinstskatt vid försäljning av eget hem och bostadsrätt	10 720	10 150
Nedsatt fastighetsavgift småhus	870	890
Nedsatt fastighetsavgift hyreshus	150	150
Nedsatt fastighetsavgift ägarlägenheter	0	0
Ränteutgifter för egna hem	-	-
Försäljning av tomtmark och byggnader	2 250	2 300
Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster	-	-
Begränsad fastighetsavgift för pensionärer	320	320
Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus, ägarlägenheter och småhus	-1 400	-1 420
Totalt för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	40 710	41 180

Anm.: Ett "-" betyder att utgiften inte kunnat kvantifieras.

Avkastning eget hem

Med eget hem avses ett småhus som inte upplåts med hyresrätt eller bostadsrätt. Den direkta avkastningen i form av boendet i eget hem beskattas inte som inkomst av kapital. Däremot tas kommunal fastighetsavgift ut på bostäder enligt lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren, se nedan. Direktavkastningen antas schablonmässigt motsvara marknadsvärdet på egnahemsfastigheten multiplicerat med två procentenheter. Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapitalskatt på fastighetens reala direktavkastning och fastighetsavgift utan nedsättningar.

Avkastning bostadsrättsfastighet

Den direkta avkastningen i form av boendet i privatbostadsföretag (äkt bostadsrättsförening) beskattas inte som inkomst av kapital (42 kap. 28 § inkomstskattelagen [1999:1229]). Däremot tas kommunal fastighetsavgift ut på bostäder enligt lagen om kommunal fastighetsavgift.

Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren, se nedan. Direktavkastningen antas schablonmässigt motsvara det sammanlagda marknadsvärdet på privatbostadsföretagets bostadsrättslägenheter multiplicerat med två procentenheter. Skatteutgiften utgörs av skillnaden mellan kapitalskatt på fastighetens reala direktavkastning och fastighetsavgift utan nedsättningar.

Nedsatt kapitalvinstskatt vid försäljning av eget hem och bostadsrätt

Enligt 45 kap. 33 § och 46 kap. 18 § inkomstskattelagen tas en andel på 22/30 av den kapitalvinst som realiserar vid försäljning av eget hem och bostadsrätt upp till beskattning i inkomstslaget kapital. Den återstående del som inte beskattas ger upphov till en skatteutgift som avser skatt på inkomst av kapital.

Nedsatt fastighetsavgift för småhus, hyreshus och ägarlägenheter

Kommunal fastighetsavgift på bostäder tas ut enligt lagen om kommunal fastighetsavgift. Fastighetsavgiften för nybyggda byggnader som innehåller bostäder är nedsatt under de första 15 åren. Varje byggnad tilldelas ett särskilt värdeår (som kan förändras genom ombyggnader). Nedsättningen av fastighetsavgiften innebär att för de 15 första inkomståren efter värdeåret tas ingen fastighetsavgift ut för småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår 2012 eller senare. För småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår tidigare än 2012 tas ingen fastighetsavgift ut för de fem första inkomståren efter värdeåret och för de därpå följande fem åren är avgiften nedsatt till hälften. Skatteutgiften utgörs av nedsättningen av fastighetsavgift på småhusenheter, hyreshusenheter och ägarlägenheter med värdeår 2008 eller senare.

Ränteutgifter för egnahem

Enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen ska samtliga ränteutgifter dras av. Enligt normen ska endast ränteutgifter för lån till investeringar där

avkastningen är skattepliktig få dras av. Detta innebär att ränteutgifter för egnahem är en skatteutgift i den mån fastighetsavgiften understiger avkastningen från egnahem multiplicerat med en skattesats på 30 procent. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av kapital.

Försäljning av tomtmark och byggnader

Försäljning av fastigheter är enligt 3 kap. 2 § mervärdesskattelagen (1994:200) undantaget från mervärdesskatteplikt. Vid försäljning av nybyggda en- och flerbostadshus är det förädlingsvärde som uppstår vid försäljningen undantaget från mervärdesskatt, trots att det enligt normen borde beskattas. Undantaget ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Uttagsbeskattning avseende vissa fastighetstjänster

Vissa fastighetstjänster som utförs av en ägare till en näringsfastighet (t.ex. ett hyreshus) som inte är skattskyldig till mervärdesskatt för fastigheten och där lönekostnaden för dessa tjänster inte överstiger 300 000 kronor (inklusive avgifter som grundas på lönen) under ett år, är mervärdesskattebefriade. Enligt 2 kap. 8 § mervärdesskattelagen görs det en s.k. uttagsbeskattning, en mervärdesbeskattning om 25 procent, för tjänster som fastighetsägaren utför åt sig själv på den egna fastigheten där lönekostnaden överstiger 300 000 kronor per år. Skatteutgiften avser den mervärdesskattebefriade kostnaden för tjänster under detta belopp.

Begränsad fastighetsavgift för pensionärer

Från och med 2008 är fastighetsavgiften på småhus som används som permanentbostad begränsad för pensionärer. Personer som vid ingången av året har fyllt 65 år eller som under året uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning ska maximalt behöva betala 4 procent av sin inkomst i fastighetsavgift (lagen [2008:826] om skattereduktion för kommunal fastighetsavgift). Reglerna omfattar även personer som fått ersättning enligt lagstiftning om social trygghet i annan stat inom EES om den kan jämföras med sjuk- eller aktivitetsersättning. Fastighetsavgiften kan som

mest reduceras till ett med prisbasbeloppet indexerat spärrbelopp. Begränsningen, som görs genom en skattereduktion, utgör en skatteutgift. Skatteutgiften avser skatt på inkomst av kapital.

Fastighetsskatt på konventionellt beskattade hyreshus, ägarlägenheter och småhus

Enligt 3 § lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt samt 3 § lagen om kommunal fastighetsavgift ska statlig fastighetsskatt respektive kommunal fastighetsavgift betalas för vissa hyreshus, ägarlägenheter och småhus. Skatten på dessa fastigheter är en objektskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet utgör fastighetsskatten (som är avdragsgill mot intäkterna), till den del den inte reducerar inkomstskatten, en skattesanktion.

4.4 Mål för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Se avsnitt 3.5.

4.5 Resultatredovisning

Med utgångspunkt från det övergripande målet anges delmål för områdena samhällsplanering, hållbara städer, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet. Resultat redovisas för nämnda områden.

4.5.1 Resultat – samhällsplanering

Delmål för samhällsplanering är:

- En tydlig roll för fysisk planering i arbetet för en hållbar utveckling av städer, tätorter och landsbygder.
- Ett regelverk och andra styrmedel som på bästa sätt tillgodoser kraven på effektivitet samtidigt som rättssäkerhet och medborgarligt inflytande säkerställs.
- Goda förutsättningar för byggande av bostäder och lokaler, etablering av företag

och för annat samhällsbyggande samtidigt som en god livsmiljö tryggas.

Resultatindikatorer:

- Antal antagna översiktsplaner.
- Antal antagna detaljplaner.
- Antal kommuner som aktualitetsprövat sin översiktsplan.
- Länsstyrelsernas handläggningstid för överklagade bygglovsärenden.
- Antal detaljplaner som upphävs av länsstyrelsen med hänvisning till att planen blir olämplig ur hälso- och säkerhetssynpunkt.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål.

Samhällsplaneringen är ett viktigt verktyg för att nå bl.a. de globala målen för hållbar utveckling, Agenda 2030, de nationella miljömålen, det nationella målet för folkhälsopolitiken och de jämställdhetspolitiska målen. Målet för arkitektur, form och design är även centralt i arbetet. Arbetet med samhällsplanering kan även bidra till genomförandet av regeringens reformprogram och långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation och regeringens brottsförebyggande program. Resultatredovisningen beträffande miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

En ny regional planering

I propositionen En ny regional planering (prop. 2017/18:266) har regeringen föreslagit att nya bestämmelser om regional fysisk planering införs i plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL. Den regionala fysiska planeringen ska omfatta frågor av betydelse för den fysiska miljön som angår två eller flera kommuner i ett län. Sådan planering ska ske i Stockholms län och i Skåne län. I övriga län bör den införas när behov av och förutsättningar för sådan planering finns. Landstinget blir ansvarigt för den regionala fysiska planeringen inom sitt län. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

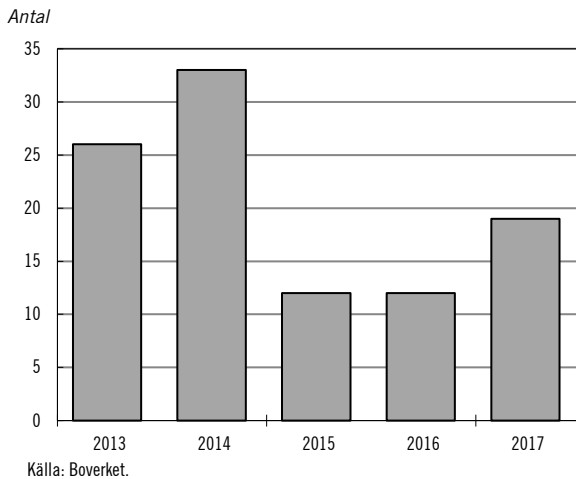
Utvecklingen av den kommunala planeringen

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som anger inriktningen för kommunens långsiktiga utveckling av den fysiska miljön. Översiktsplanen är vägledande för beslut om detaljplaner och bygglov m.m. Kommunen kan genom en detaljplan med bindande verkan reglera hur ett begränsat område i en kommun får bebyggas och hur mark- och vattenområden får användas.

Antalet antagna översiktsplaner

År 2017 har 19 kommuner antagit nya översiktsplaner som fått laga kraft, vilket är fler än föregående år. Därutöver har 16 kommuner aktualiserat sin översiktsplan, vilket är i linje med föregående år. Det är nu 40 kommuner som har en översiktsplan som antogs under 1990-talet. I diagram 4.1 redovisas antalet antagna översiktsplaner under 2013–2017.

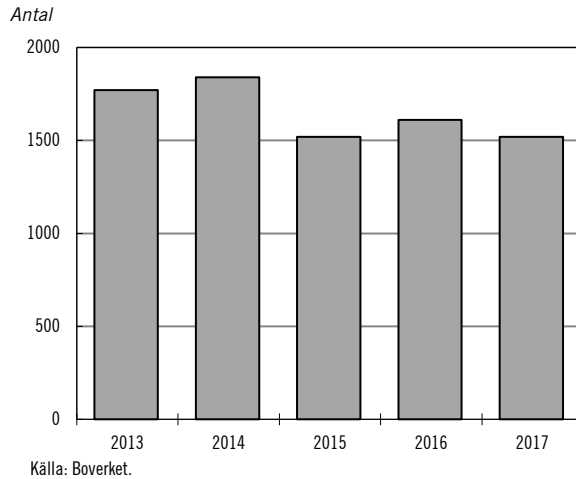
Diagram 4.1 Antal antagna översiktsplaner

Antalet antagna detaljplaner

Under 2017 antogs drygt 1 500 detaljplaner, vilket är något färre än 2016. Detaljplaneaktiviteten är liksom tidigare år störst i de län där landets tre största städer ligger. Kommunerna i Stockholms län, Västra Götalands län och Skåne län antog tillsammans 44 procent av alla antagna detaljplaner under 2017. I diagram 4.2 redovisas antalet antagna detaljplaner under 2013–2017.

Diagram 4.2 Antal antagna detaljplaner

Antalet bygglov och anmälan

Under 2017 har omkring 79 000 bygglov och förhandsbesked beviljats enligt Boverkets plan- och byggenkät (N2018/02779/SPN). Det är en ökning jämfört med 2016 då motsvarande siffra var 74 000. Av dessa avsåg drygt 11 000 ärenden nybyggnad av bostadshus, vilket motsvarar 14 procent av alla beviljade ärenden. Detta är en ökning från föregående år. Antalet anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder ökade under 2017 jämfört med 2016, från drygt 10 000 ärenden till 11 500. Av dessa avsåg 1 250 ärenden komplementbostadshus och 250 ärenden inredning av ytterligare bostad. De vanligast förekommande åtgärderna var komplementbyggnader och tillbyggnader upp till 15 m², som tillsammans motsvarade 84 procent av alla inkomna anmälningar för bygglovsbefriade åtgärder.

Kommunernas svarsfrekvens på enkäten har för 2017 gått upp till 92 procent, jämfört med 2016 då den var 84 procent. Under 2016 stod de som inte svarat 2017 för drygt 8 000 beviljade bygglov och startbesked, oaktat att sex kommuner inte svarat något av åren. Det ger en indikation på att det totala antalet beviljade bygglov och förhandsbesked i landet under 2017 var ca 90 000.

Åtgärder för effektiviseringar av planering och bygglov

I propositionen Ett tydligare och enklare detaljplanekrav (prop. 2017/18:167) har regeringen föreslagit vissa förtydliganden av kravet på detaljplan i PBL. Ändringarna innebär att det blir enklare att bedöma när detaljplan krävs och när detaljplan inte krävs. Vidare tydliggörs att kravet på detaljplan för en ny sammanhållen bebyggelse bara gäller bebyggelse med bygglovspliktiga

byggnadsverk och om det finns ett behov av planläggning. Riksdagen har beslutat om ändringarna som träder i kraft den 1 januari 2019 (bet. 2017/18:CU34, rskr. 2017/18:403).

I propositionen Fler bygglovsbefriade åtgärder (prop. 2017/18:197) har regeringen föreslagit att det inte ska krävas bygglov för att på en byggnad inom ett detaljplanelagt område montera solcellspaneler och solfångare som följer byggnadens form även om byggnadens yttre utseende påverkas avsevärt. Åtgärderna ska följa gällande detaljplan och kommunen ska ha möjlighet att återinföra lovplikt i detaljplan. Åtgärderna får dock inte vidtas utan bygglov på byggnader eller inom bebyggelseområden som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Bygglov krävs även om åtgärderna vidtas inom och i anslutning till områden som är av riksintresse för totalförsvaret. Riksdagen har beslutat om ändringarna som trädde i kraft den 1 augusti 2018 (bet. 2017/18:CU32, rskr. 2017/18:371).

I propositionen Verkställbarhet av beslut om bygglov, rivningslov och marklov (prop. 2017/18:240) har regeringen föreslagit att bygglov, rivningslov och marklov får verkställas fyra veckor efter det att beslutet har kungjorts, även om det inte har fått laga kraft. Om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det får dock byggnadsnämnden bestämma att beslutet får verkställas tidigare. Propositionen har föranletts av nya bestämmelser om verkställbarhet i den nya förvaltningslagen. Riksdagen har beslutat om ändringen som trädde i kraft den 1 juli 2018 (bet. 2017/18:CU13, rskr. 2017/18:335).

Översiktsplaneutredningen utvidgades genom tilläggsdirektiv i juli 2018 (dir. 2018:62) till att även omfatta frågan om hur verkställbarhet av beslut om bygglov, rivningslov och marklov kan regleras för att på bästa sätt tillgodose behovet av effektivitet i byggprocessen samtidigt som ett ändamålsenligt skydd för bland annat natur- och kulturvärden uppnås.

I april 2018 redovisade Boverket rapporten Lovbefriade åtgärder, utvändiga ändringar och anmälan (N2018/02780/SPN) till Regeringskansliet. Rapporten är en slutredovisning av det uppdrag som regeringen lämnade till Boverket i mars 2017 att bl.a. utreda förutsättningarna för ett generellt undantag från kravet på bygglov för ändring av färg, fasadbeklädnad m.m. på andra byggnader än en- och tvåbostadshus, samt det tilläggsuppdrag som regeringen lämnade i

september 2017 att även utreda förutsättningarna att utöka byggnadsarean för komplementbostadshus. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Dessa åtgärder ligger i linje med vad riksdagen har tillkännagett för regeringen (bet. 2013/14:CU10 punkt 1, rskr. 2013/14:187, rskr. 2013/14:188, bet. 2015/16:CU1 punkt 7 och 8, rskr. 2015/16:79). Ärendena bereds vidare inom Regeringskansliet.

Prövningen av kommunala beslut

Marginell ökning av överklagade detaljplaner

Under 2017 prövades drygt 400 överklagade planärenden av de fem mark- och miljödomstolarna, vilket är i samma nivå som 2016. Av dessa är 43 ärenden sådana där planen ändrats, överklagandet har bifallits eller ärendet har återförvisats.

Sammanlagt har länsstyrelserna överprövat 30 detaljplaner inom ramen för den statliga tillsynen under 2017.

Under samma år uppgick antalet överklagade planmål till Mark- och miljööverdomstolen till 211 stycken, varav 27 beviljades prövningstillstånd. Detta är en fördubbling jämfört med 2016 då de uppgick till 104, varav 16 beviljades prövningstillstånd. Högsta domstolen har efter beviljat prövningstillstånd avgjort ett planmål.

Antalet överklagade bygglov har minskat i första instans

Sammanlagt har nästan 2 800 lov och förhandsbesked överklagats till länsstyrelserna under 2017. Motsvarande siffra för 2016 var 3 500. Av alla överklagade lov och förhandsbesked har 650 upphävts av länsstyrelserna under 2017, jämfört med 730 stycken för 2016.

Under 2017 överklagades drygt 1 500 ärenden vidare till de fem mark- och miljödomstolarna, vilket är en ökning jämfört med 2016 då drygt 1 300 ärenden överklagades. Antalet mål som överklagades till Mark- och miljööverdomstolen var knappt 620, vilket är en ökning av antalet överklagade mål jämfört med 2016 då drygt 530 domar överklagades. Antalet mål som fått prövningstillstånd ligger stabilt runt 100 stycken (103 mål 2017 och 101 mål 2016).

Länsstyrelsens handläggningstider för överklagade lovärenden har förbättrats

Regeringen har fastställt följande inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider avseende överklagade lovärenden (bygglov, marklov, rivningslov och förhandsbesked):

- 75 procent avgjorda inom 105 dagar.
- 90 procent avgjorda inom 150 dagar.

Under 2017 uppnådde 13 av 21 länsstyrelser inriktningsmålet 75 procent avgjorda ärenden inom 105 dagar. Genomsnittet för alla länsstyrelser var 78 procent, vilket innebär att de tillsammans uppnådde målet.

Under 2017 uppnådde 19 av 21 länsstyrelser inriktningsmålet 90 procent avgjorda ärenden inom 150 dagar. Genomsnittet för alla länsstyrelser var 89 procent, vilket innebär att de tillsammans i det närmaste uppnådde målet.

Tabell 4.3 Uppföljning av inriktningsmål för länsstyrelsernas handläggningstider för överklagade förhandsbesked och lov

Procent	2016	2017
Andel avgjorda lovärenden inom 105 dagar (mål 75 %)		
Jämförelsesiffran för 2016 är 90 dagar	77	78
Andel avgjorda lovärenden inom 150 dagar (mål 90 %)	93	89

Källa: Boverket.

För 2017 infördes ett nytt inriktningsmål att handläggningen av överklagade bygglov för bostäder särskilt ska prioriteras. Följande inriktningsmål ska gälla:

- 75 procent avgjorda inom 80 dagar.
- 90 procent avgjorda inom 120 dagar.

Under 2017 uppnådde 17 av 21 länsstyrelser det nya inriktningsmålet 75 procent avgjorda ärenden om bostäder inom 80 dagar. Genomsnittet för alla länsstyrelser var 87 procent, vilket innebär att de tillsammans med god marginal uppnådde målet. Tio av länsstyrelserna klarade dessutom 90 procent eller mer av ärendena inom 80 dagar.

Under 2017 uppnådde 17 länsstyrelser det nya inriktningsmålet 90 procent avgjorda ärenden om bostäder inom 120 dagar. Genomsnittet för alla länsstyrelser var 97 procent, vilket innebär att de tillsammans med god marginal uppnådde

målet. Elva av länsstyrelserna klarade dessutom 100 procent av ärendena inom 120 dagar.

De länsstyrelser som överskrider något av inriktningsmålen för 2017 uppger att åtgärder som redan vidtagits är att tillfällig hjälp med balanser köpts från annan länsstyrelse, särskild satsning på rekrytering samt äskande av ytterligare resurser inom länsstyrelsen.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1, bet. 2016/17:KU1, rskr. 2016/17:74) tillfördes extra medel till länsstyrelserna för att bl.a. upprätthålla korta handläggningstider för överklagade PBL-ärenden.

Mark- och miljödomstolarnas handläggningstider

Den genomsnittliga handläggningstiden för de avgjorda planmålen under 2017 uppgick till 5,1 månader och 75 procent av målen avgjordes inom 6,6 månader. Motsvarande siffror för 2016 var 4,1 månader respektive 5,6 månader. Den genomsnittliga handläggningstiden för de under 2017 avgjorda lov målen uppgick till 4,0 månader och 75 procent av målen avgjordes inom 5,4 månader. Motsvarande siffror för 2016 var 4,0 månader respektive 5,6 månader, vilket således inte innebär några större förändringar jämfört med 2017.

Mark- och miljööverdomstolens handläggningstider

För att Mark- och miljööverdomstolen ska pröva ett ärende i sak krävs att domstolen beviljar prövningstillstånd.

Tiden för besked om prövningstillstånd i planmål var i genomsnitt 2 månader, jämfört med 1,5 månad 2016. Den totala genomsnittliga handläggningstiden för planmål som beviljats prövningstillstånd var 7,6 månader, jämfört med närmare 8 månader 2016.

Tiden för besked om prövningstillstånd i byggnads mål var i genomsnitt 1,7 månader, jämfört med 1,4 månader 2016. Den totala genomsnittliga handläggningstiden för byggnads mål som beviljats prövningstillstånd var 7,6 månader, jämfört med nära 7 månader 2016.

Den genomsnittliga handläggningstiden för planmål som fått prövningstillstånd har minskat något från 2016 till 2017. Övriga tider har samtidigt ökat något.

Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet

Antalet inkomna ärenden till Regeringskansliet under de senaste fem åren som har anknytning

till planerings- och markanvändningsfrågor återfinns i tabell 4.4.

Tabell 4.4 Regeringens förvaltningsärenden inom samhällsplaneringsområdet

Antal					
Kategori	2013	2014	2015	2016	2017
Statligt ingripande – plan	6	10	9	7	10
Statligt ingripande – lov	4	1	2	1	0
Försvarsintresse	19	4	7	15	13
Vägrat medgivande	4	14	1	-	2
Expropriation (tätbebyggelse)	2	1	0	0	2

Källa: Regeringskansliet.

Staten, genom länsstyrelsen, kan på eget initiativ upphäva en kommuns beslut att anta en detaljplan om planen inte tillgodoser fem i PBL särskilt preciserade krav, de s.k. ingripandegrunderna. De planärenden som överklagats till regeringen under 2017 avser ärenden där länsstyrelsen bedömt att följande krav inte har tillgodosetts:

- Riksinintressen: fyra ärenden, varav två rör riksinintresse för kulturmiljövården, ett rör riksinintresse för totalförsvaret och ett rör riksinintresse enligt 4 kap. miljöbalken.
- Miljö kvalitetsnormer: ett ärende.
- Strandskydd: två ärenden.
- Människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion: tre ärenden.

Försvarsärendena, som både avser bygglov och förhandsbesked enligt PBL, har ökat i antal sedan 2015. Antal ärenden 2017 har dock minskat något i jämförelse med 2016. Till skillnad från tidigare år då det rörde sig om både vindkrafts- och bostadsärenden, rörde samtliga ärenden under 2016 och 2017 frågan om uppförande av bostadshus. Försvarsmakten har motsatt sig bebyggelsen med hänsyn till närheten till militära flygfält eller skjutfält. Försvarsmakten anser att bostadshusen riskerar att utsättas för bullerstörningar som verksamheten vid flygfälten respektive skjutfälten kan ge upphov till, vilket skulle kunna medföra krav på begränsningar av den militära verksamheten och på sikt påtagligt försvåra utnyttjandet av flygfälten respektive skjutfälten.

Vissa bestämmelser avseende medgivande till fastighetsbildning har ändrats, vilket är förklaringen till att inga ärenden kom in till Regeringskansliet under 2016. Under 2017 inkom två ärenden som omfattas av de äldre bestämmelserna till Regeringskansliet.

Under 2017 inkom två ansökningar om tillstånd till expropriation till Regeringskansliet.

Förutsättningar för bostadsbyggande i samband med infrastrukturåtgärder

I Trafikverkets förslag till nationell plan för transportsystemet 2018–2029 (TRV 2017/32405) har myndigheten redogjort för vilken effekt förslaget har på bostadsbyggandet, i enlighet med regeringens direktiv (N2017/02312/TIF). Verket har redogjort för de åtgärder där effekten på bostadsbyggandet är betydande och i dessa fall redovisat antalet bostäder som på grund av åtgärden kan förväntas åstadkommas. Trafikverket har, i enlighet med direktiv, fört en dialog med samordnaren för uppdraget att samordna större samlade exploateringar med hållbart byggande. Enligt Trafikverket har förslaget till nationell plan potential att kunna leda till ca 190 000 bostäder.

I november 2016 beslutade regeringen att uppdra åt en samordnare att identifiera en eller flera kommuner där det finns framtagna planer på samlade exploateringar för en större mängd bostäder, men där planerna av något skäl inte kan genomföras. I samordnarens uppdrag ingick också att identifiera områden som inte finns med i befintliga planer, men där det på längre sikt finns möjlighet till helt nya och större bostadsutbyggnader. Samordnaren hade även i uppdrag att verka för innovativa lösningar för goda livsmiljöer och en minskad klimatpåverkan (N2016/07177/PBB). Förutom att fortsätta grunduppdraget fick samordnaren även uppdraget att ingå överenskommelser med kommuner där exploatering föreslås (N2017/04380/PBB). I utredningens slutrapport presenterades överenskommelser med tre kommuner avseende sex av de redovisade områdena. Det totala antalet bostäder som tillkommer direkt och genom synergieffekter av uppdraget bedöms hittills uppgå till ca 106 000. Av dessa finns ca 55 000 bostäder med i Trafikverkets bedömning i förslag till nationell plan för transportsystemet 2018–2029.

I december 2017 beslutade regeringen att en särskild utredare ska underlätta samordningen i kommuner med särskilt komplexa planeringsföretsättningar. Utredningen ska bl.a. överta och avsluta arbetet med att samordna större samlade exploateringar med hållbart byggande (N2016/07177/PBB och N2017/04380/PBB) och analysera för- och nackdelar med ett införande av kommunala transportplaner. Syftet med utredningen är att underlätta planeringsprocesser för att få till stånd ett ökat och hållbart bostadsbyggande.

I november 2017 fattade regeringen beslut om uppdrag om komplettering av övervakningsinfrastrukturen för flygtrafikledning för att möjliggöra byggnation av ytterligare bostäder i Stockholmsområdet (N2017/03101/PBB, N2017/07110/PBB). Genom komplettering av infrastrukturen möjliggörs för mellan 20 000 och 30 000 bostäder som annars inte hade varit möjliga att bygga.

I januari 2018 inkom Trafikverket med rapporten Kartläggning av Trafikverkets planeringssamarbete med kommunerna (N2018/00397/TIF). Kartläggningen har ett särskilt fokus på kopplingen mellan planeringen av infrastrukturprojekt och bostadsbyggande.

Regeringen beslutade i juni 2018 om Effektiva, kapacitetsstarka och hållbara gods-transporter – en nationell godstransportstrategi (N2018/03939/TS). För att skapa hållbara gods-transporter finns det behov av en väl fungerande samordning mellan transport- och markanvändningsplanering. Regeringen har därför uppdragit åt Boverket att kartlägga hanteringen av godsrelaterade transporter i den fysiska planeringen och efter en analys föreslå eventuella åtgärder samt ta fram en nationell vägledning som riktar sig till kommuner, regionala aktörer och länsstyrelser.

Tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna

Boverket har sammanställt statistik över upphävande av strandskydd i samband med planläggning. Den visar att kommunerna under 2017 upphävt strandskyddet genom en planbestämelse i drygt 190 detaljplaner. Utöver detta har länsstyrelserna på begäran av kommunerna fattat 18 beslut om att upphäva strandskyddet när en detaljplan ska antas. Totalt har därför strandskyddet upphävts i samband med antagandet av

en detaljplan i 210 fall, vilket motsvarar knappt 13 procent av det totala antalet detaljplaner som antogs under 2017. Andelen upphävanden av strandskydd i detaljplan i förhållande till antalet antagna detaljplaner har legat stabilt mellan 13–15 procent under åren 2011–2017.

Länsstyrelserna har efter överprövning upphävt två detaljplaner under 2017 med hänvisning till att strandskyddet upphävts i strid mot gällande bestämmelser. År 2016 upphävdes en detaljplan.

Naturvårdsverket har sammanställt statistik för bl.a. dispenser från reglerna om strandskydd. Under 2017 har kommunerna fattat beslut om drygt 4 900 dispenser från strandskyddet, vilket är något fler än 2016. Länsstyrelserna har överprövat drygt 600 av kommunernas beslut om dispens, ungefär 12 procent, och har helt eller delvis upphävt ca 280, dvs. knappt 47 procent av de överprövade dispensererna. Detta kan jämföras med 2016 då länsstyrelserna överprövade drygt 550 av kommunernas beslut om dispens och helt eller delvis upphävde drygt 270 av besluten.

Antalet kommunala beslut där kommunen har avslagit ansökan om dispens från strandskyddet och beslutet sedan har överklagats till länsstyrelsen uppgår 2017 till totalt 163 beslut. Av dessa beslut ändrade länsstyrelsen besluten i 14 fall, vilket är en minskning i jämförelse med 2016.

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag (M2017/00778/NM) att se över reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge i miljöbalken och plan- och bygglagen och föreslå de författningsförändringar och andra åtgärder som behövs för att ytterligare främja landsbygdsutveckling i områden med god tillgång till stränder. Förslagen i rapporten remissbehandlas under hösten 2018.

Buller

De förändringar av regelverket för buller som genomförts sedan 2015 har inneburit tydliggöranden vad gäller tillämpningen av regelverket och ökade förutsättningar för bostadsbyggande i bullerutsatta lägen.

Luftkvalitet

Dålig luftkvalitet och problem att klara miljö-kvalitetsnormen för luft påverkar möjligheterna till byggande av bostäder i attraktiva delar av våra städer. Byggande av bostäder och infrastruktur ska, enligt PBL, inte ske i ett område där miljö-kvalitetsnormerna för luftkvalitet överskrids. Som ett led i att åtgärda problemen med dålig luftkvalitet har regeringen beslutat om ändringar i trafikförordningen (1998:1276) och vägmärkes-förordningen (2007:90) för att möjliggöra för kommuner att införa miljözoner för lätta fordon samt ytterligare en miljözon för tunga fordon i områden som har problem med höga luft-föroreningshalter. Se vidare under utgifts-område 20 Allmän miljö- och naturvård.

Klimatanpassning

SMHI:s klimatscenarier visar bl.a. att risken för översvämningar och värmebölja med påföljande torka och brand kommer att öka till följd av klimatförändringarna. Regeringen har stärkt arbetet med klimatanpassning genom den nationella strategin för klimatanpassning (prop. 2017/18:163, bet. 2017/18:MJU22, rskr. 2017/18:440). Som ett resultat av strategin ska kommunerna i sin översiktsplan ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av klimatrelaterade ras, skred, erosion och översvämningar. Vidare gav regeringen i juni 2018 Boverket i uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön (M2018/01716/KL). Boverket ska bl.a. stödja kommunerna i deras arbete med klimatanpassning av den byggda miljön. Regeringen har även beslutat förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete som förtydligar myndigheters skyldigheter att initiera, stödja och utvärdera arbetet med klimatanpassning inom sitt ansvarsområde. Boverket, Lantmäteriet, Statens geotekniska institut (SGI) samt Sveriges geologiska undersökning är några av de myndigheter som omfattas av förordningen.

Geotekniska och miljögeotekniska frågor

SGI arbetar för ett säkert, effektivt och hållbart byggande och ett hållbart användande av mark och naturresurser. Under 2017 ökade återigen

antalet inkomna ärenden till SGI och uppgick till 452 stycken jämfört med 411 stycken 2016. Den näst största insatsen för planheten rör infrastrukturärenden, där SGI också ser en fortsatt mycket stark ökning av inkommande ärenden (259 ärenden 2017, 203 ärenden 2016). Ökningen beror bl.a. på högt tryck på bostadsbyggande och exploatering, många stora infrastruktursatsningar i landet, en ökad komplexitet och omfattning av ärenden och att fler känner till SGI:s kompetens på området.

Regeringen beslutade i april 2018 förordningen (2018:213) om bidrag för skredsäkring vid Göta älv. SGI administrerar stödet och ansvarar för delegationen för Göta älv som bl.a. har till uppgift att samordna arbetet med stabilitetsförbättrande åtgärder mellan berörda aktörer.

Under 2017 fortsatte SGI uppbyggnaden av forskningsprogrammet för teknikutveckling och forskning inom förorenade områden (Tuffo). SGI har bl.a. delat ut 6,4 miljoner kronor till tre projekt som ska öka åtgärdstakten av förorenade områden.

Geokalkylsystem för planering och kostnadsbedömning

SGI har på uppdrag av regeringen tidigare utvecklat ett geografiskt informationssystemverktyg, Geokalkyl, för att översiktligt bedöma kostnaden för olika grundläggningsåtgärder i områden med skilda geotekniska förutsättningar. Systemet syftar till att i tidiga planeringsskeden, t.ex. för kommuner i samband med översiktsplanering, möjliggöra att kostnaderna för det valda läget kan värderas ur geoteknisk synpunkt. Systemet kan alltså bl.a. bidra till att minska kostnaderna vid byggande av t.ex. bostäder och infrastruktur. Regeringen gav i september 2017 i uppdrag åt SGI att komplettera och implementera systemet Geokalkyl. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i december 2017 (N2017/07956/SPN). Uppdraget har bl.a. resulterat i att SGI har vidareutvecklat systemet vad gäller olika grundläggningsåtgärders klimatpåverkan samt schaktmassors kvalitet och användbarhet. SGI genomför dessutom en riktad utbildningssatsning för att öka användningen av systemet vid fysisk planering.

Stöd för utemiljöer

Under 2017 genomförde Boverket två utlysningar gällande stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden enligt förordningen (2016:398) om stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden. Av totalt 300 inkomna ansökningar har ca 180 ansökningar beviljats, vilket motsvarar 420 miljoner kronor i stöd. Åtgärderna som fått stöd ska stimulera till aktivitet och social gemenskap i socioekonomiskt utsatta bostadsområden. De ska också på ett varaktigt sätt bidra till attraktiva, funktionella, jämställda och trygga utemiljöer. Exempel på åtgärder som fått stöd är aktivitetsplatser, lektytor, utveckling av innergårdar, utomhusgym och renovering av gång- och cykelvägar.

Strategi för minskad segregation

I juni 2018 beslutade regeringen om en långsiktig strategi för att minska och motverka segregation för perioden 2018–2028. Att minska boendesegregationen och stärka samhällsservicen är ett av fem prioriterade områden i strategin. Se vidare utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering, avsnitt 6.

Digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen

Lantmäteriet har på uppdrag av regeringen utrett förutsättningarna för en samordnad digital samhällsbyggnadsprocess (N2016/01419/EF), se även utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, avsnitt 5 Digitalisering och it inom offentlig förvaltning. Uppdraget slutredovisades i januari 2018, och i sin delredovisning 2017 konstaterade Lantmäteriet att gemensamma standarder och nationell samverkan är en grundläggande förutsättning för att påskynda digitaliseringen inom detaljplaneprocessen. Boverket har på uppdrag av regeringen utrett behovet av att reglera den digitala utformningen av detaljplaner (N2017/00584/PBB).

Lantmäteriets och Boverkets redovisningar har resulterat i propositionen Digitalisering av grundkartor och detaljplaner (prop. 2017/18:132, bet. 2017/18:CU28, rskr. 2017/18:301). I propositionen föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om standarder för utformning av grundkartor, detalj-

planer och planbeskrivningar. Syftet med lagändringen är en enhetlig och digital utformning av grundkartor, detaljplaner och planbeskrivningar. En enhetlig digital process leder till en mer effektiv tillämpning av PBL, vilket i sin tur ger förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande och en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Lagändringen trädde i kraft den 1 juni 2018.

Boverket fortsätter att arbeta kontinuerligt för en effektiv och enhetlig digital tillämpning av PBL. Lantmäteriet arbetar för omställningen till en digital samhällsbyggnadsprocess genom bl.a. en kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen.

Jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter

Boverket är en av de 18 myndigheter som i sina regleringsbrev för 2013 fick ett särskilt uppdrag att ta fram en handlingsplan för jämställdhetsintegrering av sin kärnverksamhet. Arbetet fortsätter i enlighet med Handlingsplan för jämställdhetsintegrering på Boverket 2015–2018. Arbetet har under 2017 följt den framtagna handlingsplanen. Boverket har bl.a. fortsatt arbetet med att komplettera verktyg och metoder för styrning av verksamheten och att påverka attityder samt deltagit vid nätverksträffar och i ett regionalt nätverk för jämställdhet. Arbetet syftar till att utveckla verksamheten så att den på bästa sätt bidrar till att uppfylla de jämställdhetspolitiska målen.

Forskningsfrågor

Forskning inom planering, byggande, bostäder och hållbar stadsutveckling finansieras framför allt av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) men även av Verket för innovationssystem (Vinnova). Se vidare utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, avsnitt 4 Miljöforskning.

4.5.2 Resultat – hållbara städer och hållbar stadsutveckling

Mål för hållbar stadsutveckling

Övergripande mål för hållbar stadsutveckling

- Hållbara städer är inkluderande och tillgängliga stadsmiljöer som erbjuder alla människor en attraktiv och grön livsmiljö. Närhet gör att det är enkelt att leva sitt vardagsliv och ta sig fram med hållbara transporter som t.ex. gång och cykel. Helhetsyn i planeringen tillsammans med smarta lösningar bidrar till städer där människor kan leva klimatsmart, hälsosamt och tryggt.

Etappmål för hållbar stadsutveckling

Regeringen har beslutat om tre nya etappmål i miljömålssystemet som är viktiga för en hållbar stadsutveckling:

- Etappmål för att öka andelen gång-, cykel- och kollektivtrafik.
- Etappmål om metod för stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer.
- Etappmål om integrering av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer.

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att lämna förslag till etappmål, styrmedel och åtgärder om dagvatten för att minska den negativa påverkan på vattenkvaliteten. Hänsyn ska tas till effekterna av ett förändrat klimat.

Övriga relevanta mål för hållbar stadsutveckling

Det finns flera befintliga mål inom olika politikområden som är relevanta för en hållbar stadsutveckling bl.a. de nationella miljökvalitetsmålen, energimålen, friluftslivsmålen, folkhälsomålen, de bostadspolitiska målen, mål för arkitektur, form och design, målen för genomförandet av regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation, målen för jämställdhetspolitiken, de nationella kulturmiljömålen, de transportpolitiska målen, det nationella målet inom funktionshinderspolitiken samt de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030, särskilt mål 11 om hållbara städer och FN:s New Urban Agenda och EU:s urban agenda.

Regeringens arbete för hållbara städer

Regeringen beslutade i april 2018 om den nya politiken för en hållbar stadsutveckling som presenteras i Strategi för levande städer (prop. 2017/18:230, bet. 2017/18:CU39, rskr. 2017/18:425). Strategin innehåller övergripande mål för hållbar stadsutveckling och nya etappmål i miljömålssystemet tillsammans med prioriteringar och nya insatser med tyngdpunkt på miljömässigt hållbar stadsutveckling. Strategin syftar till att bidra till att nå de nationella miljömålen liksom till nationella mål inom andra politikområden samt stärka kommunernas förutsättningar att utveckla gröna, hälsosamma och trygga städer där människor möts och innovationer skapas. Många lösningar finns lokalt och politiken för hållbar stadsutveckling syftar till att stödja kommunerna att växla upp takten i omställningsarbetet.

Strategin för hållbar stadsutveckling handlar om att åstadkomma goda livsmiljöer, dvs. väl fungerande och robusta städer som utformas så att de är till för alla. Den fysiska miljöns utformning kan bidra till att minska segregation och att öka den sociala sammanhållningen.

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att förstärka sitt arbete med arkitektur och gestaltad livsmiljö i landet. Boverket har bl.a. inrättat en ny funktion som riksarkitekt.

Hållbar stadsutveckling omfattar frågor om bl.a. fysisk planering, bebyggelse och bostäder, transporter och infrastruktur, tillgänglighet och användbarhet, regional tillväxt och utveckling, miljö- och klimatfrågor, energifrågor, arkitektur, kulturmiljö, teknikutveckling, sociala frågor som jämställdhet, jämlikhet, segregation och folkhälsa samt forskning, utveckling och innovationer. Se mer under respektive utgiftsområde.

Resultatredovisningen om miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Rådet för hållbara städer

Regeringen har inrättat ett råd för hållbara städer. Rådet ska verka för att genomföra regeringens politik för hållbar stadsutveckling. Rådet ska vara ett forum för myndighetscheferna vid de myndigheter som är strategiskt viktiga för det långsiktiga arbetet med en hållbar stadsutveckling. Rådet ska verka till maj 2022

och dess arbete ska vara att samverka om åtgärder som bidrar till utvecklingen av hållbara städer. Rådet har i juni 2018 redovisat en samlad åtgärdslista över planerade insatser för myndigheterna som främjar en hållbar stadsutveckling. Rådet har även redovisat förslag till åtgärder som helt eller delvis ligger utanför myndigheternas ansvarsområden samt frågor som behöver utredas.

Insatser för hållbara transporter

Etappmål för att öka gång-, cykel- och kollektivtrafik

Regeringen har beslutat om ett etappmål inriktat på att begränsa utsläpp från vägtrafik i större tätorter i miljömålssystemet i enlighet med Miljömålsberedningens förslag (SOU 2016:47):

- Andelen persontransporter med kollektivtrafik, cykel och gång i Sverige ska vara minst 25 procent 2025, uttryckt i personkilometer, i riktning mot att på sikt fördubbla andelen för gång-, cykel- och kollektivtrafik.

Med en överflyttning av resor från personbil till gång, cykel och kollektivtrafik minskas trängseln och resandets hälso-, miljö- och klimatpåverkan. Insatser för att främja gång-, cykel-, och kollektivtrafik kopplar främst till miljö kvalitetsmålen Frisk luft och God bebyggd miljö samt till delmål 11.2 i Agenda 2030 (se även delmål 11.6).

Stadsmiljöavtal

För att främja hållbara stadsmiljöer erbjuds statlig medfinansiering till kommuner och landsting för investeringar i anläggningar för kollektivtrafik och cykeltrafik i tätorter, s.k. Stadsmiljöavtal. Regeringens satsning på Stadsmiljöavtal uppgår för 2018 till 1 miljard kronor.

Trafikverket har hittills genomfört fem ansökningsomgångar och totalt fattat beslut om stöd på 2,55 miljarder kronor till åtgärder för kollektivtrafik och cykel. Bland annat BRT-åtgärder (Bus Rapid Transit), laddstationer för elbussar, spårvägslinjer, kollektivtrafikfält, hållplatser och plattformar och ett stort antal cykelåtgärder har fått stöd. Kommuner och landsting ska också genomföra motprestationer som bidrar till ökad andel hållbara transporter eller ökat bostads-

byggande. Det är ännu för tidigt att utläsa några miljöeffekter av stödet. Se vidare under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och utgiftsområde 22 Kommunikationer. Stadsmiljöavtalen bidrar till miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och Frisk luft samt till delmål 11.2 i Agenda 2030.

Fler åtgärder för hållbara transporter

För att förbättra förutsättningarna att pendla och transportera sig klimatvänligt med cykel införde regeringen under 2017 en elfordonspremie för privatpersoners inköp av elcykel, elmoped eller elmotorcykel. Elfordonspremien har under 2018 utvidgats till att även inkludera eldrivna utombordsmotorer till båtar och utökats med ytterligare 45 miljoner kronor.

Genom investeringsstödet Klimatklivet kan kommuner, företag, organisationer m.fl. få stöd för åtgärder som minskar klimatpåverkan. Till och med den 2 oktober 2018 har 3,3 miljarder kronor beviljats till 2 317 åtgärder. Åtgärderna beräknas leda till en utsläppsminskning motsvarande ca 930 000 ton koldioxid per år. Ett flertal av åtgärderna bidrar till en hållbar stadsutveckling. Naturvårdsverket har beviljat stöd för t.ex. ca 20 000 laddpunkter för elfordon, som medför minskade utsläpp av växthusgaser, luftförorening och buller. Andra exempel är stöd till gång- och cykelbanor, utbyggnad av fjärrvärmesät samt informationsinsatser för bl.a. hållbar arbetspendling och energieffektivisering i flerbostadshus.

Genom Elbusspremien stödjer regeringen elektrifieringen av transportsektorn och en hållbar stadsmiljö. Elbussar bidrar till minskad klimatpåverkan, bättre luft, mer attraktiv kollektivtrafik och mindre buller i stadsmiljön. På så sätt förbättras även förutsättningarna för förtätning av bostäder i storstäder. Se vidare under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård angående Elfordonspremien, Klimatklivet och Elbusspremien.

För att öka säkerheten för människor som vistas i urbana miljöer behöver möjligheterna att kapa och använda tunga fordon i terrorattacker förhindras. I syfte att öka kunskapen om hur tunga fordon används i urbana miljöer i dag och om vilka alternativa lösningar som finns, har Trafikanalys på regeringens uppdrag tagit fram

ett fördjupat kunskapsunderlag som bereds inom Regeringskansliet.

Under våren 2018 har regeringen presenterat en nationell godstransportstrategi, som bl.a. omfattar urbana godstransporter som samlastning, samordnad citylogistik och gods på cykel som bl.a. syftar till att minska transporterens miljö- och klimatpåverkan i städer. Insatser för hållbara och effektiva godstransporter i städer kopplar främst till delmål 9.1 i Agenda 2030 (se även delmål 11.2 och 11.6).

Bättre luftkvalitet och hälsa

Biltrafikens utsläpp är den dominerande orsaken till höga halter av kvävedioxid och partiklar i tätorterna. Utsläpp från biltrafiken beräknas orsaka 3 000 förtida dödsfall varje år.

Regeringen har därför genomfört en rad insatser i syfte att skapa förutsättningar att förbättra luftkvaliteten i tätorter. Som exempel kan nämnas miljözoner för lätta fordon och en ökad satsning på elektrifiering av fordonsflottan. Även bonus-malus-systemet för nya lätta fordon samt reduktionsplikt för bensin- och dieselbränsle, förväntas bidra till en renare fordonsflotta och lägre utsläpp av kväveoxider och partiklar. Regeringen har även varit pådrivande i EU:s beslut att skärpa kraven och införa nya mer rättvisande test-metoder som bättre avspeglar verkliga utsläpp från personbilar. Se vidare utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Den stadsnära sjöfartens utsläpp i hamnar samt vid inlands- och kustsjöfart har betydelse för god luftkvalitet i städerna. Regeringen har aviserat att införa ett tillfälligt ekobonussystem om 50 miljoner kronor per år under perioden 2018–2020. Syftet är att stimulera överflyttning av gods från väg till sjöfart och därigenom minska utsläppen av luftföroreningar och växthusgaser. Regeringen har också gett Trafikverket i uppdrag att analysera förutsättningarna för en omställning till fossilfrihet för statligt ägda fartyg, t.ex. vägfärjor och lotsbåtar.

Stadsgrönska och ekosystemtjänster i urban miljö

Regeringen har beslutat om två etappmål för stadsgrönska.

Etappmål om metod för stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer

- Kommunerna ska senast 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Etappmål om integrering av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer:

- En majoritet av kommunerna ska senast 2025 ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Boverket har fått i uppdrag att ta fram en metod och följa upp etappmålen.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 att ett stöd för gröna städer för åren 2018–2021 skulle inrättas i syfte att främja stadsgrönska och ekosystemtjänster. För 2018 omfattar stödet 100 miljoner kronor. Boverket fördelar bidraget.

Boverket har hittills fattat beslut för den första sökomgången och t.o.m. den 2 oktober 2018 beviljat bidrag för 49 projekt till ett värde av drygt 136 miljoner kronor. Exempel på projekt som beviljats stöd är dagvattendammar, slätterängsplanteringar, lekparkar, stadsodlingar, träd- och buskplanteringar samt promenadstigar. En andra utlysning avslutades den 14 september 2018, och 100 ansökningar har inkommit till ett värde av 267 miljoner kronor.

Insatser för stadsgrönska bidrar framför allt till att uppfylla miljökvalitetsmålen God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv samt till delmål 11.7, 11.a, 11.b och 15.9 i Agenda 2030. Se vidare under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Planering och byggande för hållbara städer

Planering och byggande är centralt för städernas utveckling och bl.a. har följande initiativ tagits på området:

- Ett statligt stöd för innovativt och hållbart bostadsbyggande med minskad klimatpåverkan, klimatanpassning och hållbara materialval.

- Förordning för renovering och energieffektivisering i områden med socioekonomiska utmaningar.
- Regeringen har gett Boverket i uppdrag att lämna stöd till åtgärder för utemiljöer i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar för att åstadkomma attraktiva, funktionella, jämställda och trygga utemiljöer.
- Ett informationscentrum för hållbart byggande för att främja ökad energieffektivitet vid renovering och byggande samt att öka användningen av hållbara material.
- Proposition om en ny regional fysisk planering.
- Aktörer med regionalt utvecklingsansvar har i uppdrag att ta fram och genomföra regionala handlingsplaner för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2017–2020.
- Regeringen har utsett en särskild utredare för att underlätta samordning i kommuner med komplexa planeringsförutsättningar för att få till stånd ett ökat och hållbart bostadsbyggande.

Regeringen har beslutat om en nationell strategi för klimatanpassning (prop. 2017/18:163, bet. 2017/18 MJU22, rskr. 2017/18:440) som överlämnades till riksdagen i mars 2018. Strategin syftar till att stärka klimatanpassningsarbetet och den nationella samordningen av detta arbete. Se vidare under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård om klimatanpassning.

Naturvårdsverket, Boverket, Folkhälsomyndigheten, Trafikverket, Transportstyrelsen och länsstyrelserna har beslutat om en myndighetsgemensam strategi för att stödja ett proaktivt arbete med goda ljudmiljöer i den bebyggda miljön och för att skapa samsyn och en gemensam riktning för myndigheternas arbete med buller. Fokus är att arbetet för goda ljudmiljöer ska få en mer framträdande roll i planering, gestaltning och byggandet av det hållbara samhället, samt på ett tydligare sätt bli en del i planeringsprocesser.

Regeringen införde 2016 ett ekonomiskt stöd till kommuner för sanering av mark för bostadsbyggande. Se mer under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att under åren 2018–2021 förstärka arbetet för att nya och befintliga byggnader ska vara säkra och ha en god inomhusmiljö. Det handlar bl.a. om kemiska ämnen som avges från olämpliga eller skadade material och som kan ge upphov till luftvägsbesvär eller andra allergiska symptom.

Genom att samla insamlingsansvaret för avfall hos producenterna och förtydliga kraven kommer servicen att förbättras.

Trygg, jämlik och inkluderande stad

I juni 2018 antog regeringen en långsiktig strategi för att minska och motverka segregation för perioden 2018–2028 där insatser för förtydligade sociala hållbarhetsperspektiv i samhällsplaneringen lyfts fram som centrala för att på sikt minska boendesegregationen. Se vidare om regeringens arbete mot segregation under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering, avsnitt 6.

Under åren 2016–2018 har regeringen satsat sammanlagt 500 miljoner kronor för att stimulera en upprustning av skolgårdar och förskolegårdar. Statsbidraget kan sökas hos Boverket av skolans huvudman eller fastighetsägare och finansierar 50 procent av kostnaden för planering och genomförande.

Boverket har fått i uppdrag att analysera reglerna för enkelt avhjälpta hinder samt ta fram en vägledning för funktionshinderperspektivet i översiktsplanering.

Forskning och utveckling för hållbara städer

Regeringen har inrättat fem strategiska samverkansprogram varav ett är Smarta städer som genom digitalisering, miljöteknik och andra innovativa instrument ska bidra till en mer hållbar stadsutveckling. Genom att regeringen har förstärkt demonstrationsplattformen Smart City Sweden med utökade resurser har regeringen kunnat säkerställa en utveckling och breddning av den export- och investeringsfrämjande verksamheten. Samverkansplattformen är nära kopplad till Smarta städer.

Naturvårdsverket har i uppdrag att genomföra utlysningar om stöd för spetstekniker och avancerade systemlösningar för en hållbar stadsutveckling. Stödet, som kallas Stadsinnovationer, ska genomföras under fyra år (2016–2019) tillsammans med Boverket och Energimyndig-

heten. Från starten 2016 har hittills 278 ansökningar till stödet inkommit med ett totalt sökt belopp på 425 miljoner kronor. Hittills har 53 projekt beviljats stöd med sammanlagt 56 miljoner kronor. Gemensamt för de beviljade projekten är att ny teknik och innovativa systemlösningar används med höga miljöprestanda och hög innovationsgrad. Naturvårdsverket har också tagit initiativ till innovationstävlingen Transformativ infrastruktur – innovation för nollutsläpp tillsammans med Formas, Vinnova, Trafikverket, Energimyndigheten, Boverket och Tillväxtanalys och med det strategiska innovationsprogrammet Infra Sweden 2030.

Hållbara städer internationellt

År 2016 antog FN den nya urbana dagordningen New Urban Agenda vid FN-mötet Habitat III. New Urban Agenda är en färdriktning för hållbar stadsutveckling inom ramen för Agenda 2030. Genomförandet av New Urban Agenda sker i nära anslutning till arbetet med genomförande av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling och särskilt mål 11 om hållbara städer och samhällen. I februari 2018 arrangerades den nionde upplagan av World Urban Forum (WUF) i Kuala Lumpur. WUF är FN:s konferens för erfarenhetsutbyte kring hållbar stadsutveckling som genomförs vartannat år. Flera svenska aktörer, däribland Sveriges Kommuner och Landsting, White arkitekter och Global utmaning deltog vid konferensen.

Inom EU sker ett informellt samarbete kring hållbar stadsutveckling, vilket bl.a. innefattar EU:s urbana agenda som även den antogs 2016, och som bidrar till New Urban Agenda.

Även på nordisk nivå sker samarbete kring hållbar stadsutveckling. Inom OECD hanteras stadsutvecklingsfrågorna i arbetsgruppen Working Party on Urban Policy under Regional Development Policy Committee (RDCP).

Samverkansprogrammet Smarta städer

Regeringens samverkansprogram Smarta städer syftar till att arbeta för mer innovativa och smarta lösningar på stadens utmaningar för att öka förutsättningarna för en mer hållbar stadsutveckling. Hösten 2017 prioriterades tre nya områden: Bostäder för alla, Smarta gator och

Digitalisering för socialt sammanhållna städer. Sedan tidigare finns fem prioriterade områden: Öppna och delade data, Gröna affärsmodeller och modeller för delningsekonomi, Framtidens bebyggelse i en smart stad, Digitaliserad planprocess och Sweden Smart City Library (en data- och informationsmodell). Arbetet har bidragit till en kraftsamling inom alla samhällssektorer och resulterat i att bl.a. forsknings- och samarbetsprojekt har startats upp inom de åtta prioriterade områdena. Den 1 mars 2018 beslutades om en utökning och breddning av satsningen på den nationella export- och investeringsplattform för smarta städer, Smart City Sweden, som invigdes våren 2017. Med utgångspunkt i Agenda 2030-målen demonstreras där ett antal fokusområden där svenska företag kan leverera lösningar. Totalt har Smart City Sweden haft ca 3 000 besökare, varav ett 100-tal utländska delegationer och lika många svenska nätverksmöten. Smart City Sweden har deltagit på 17 mässor och konferenser. Se mer om resultatet av samverkansprogrammen under utgiftsområde 24 Näringsliv.

4.5.3 Resultat – bostadsmarknad

Delmålet för området bostadsmarknad är:

- Långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:116).

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder:

- Bostadsbyggandet bedöms utifrån antalet påbörjade bostäder och färdigställda bostäder i förhållande till befolkningsutveckling och hushållsbildning samt hinder för bostadsbyggande.
- Nuläget och utvecklingen på bostadsmarknaden bedöms bl.a. genom kommunala bedömningar från Boverkets bostadsmarknadsenkät (BME).
- Situationen för hushåll som har svårt att klara sig på marknadens villkor bedöms främst utifrån bostadsmarknadsenkäten.

Flera faktorer påverkar utvecklingen på bostadsmarknaden. Kommunernas agerande och om-

världsfaktorer som t.ex. den allmänna ekonomiska utvecklingen gör att effekterna av statliga insatser är svåra att mäta. Resultatet mäts utifrån ett antal indikatorer och bedömningsgrunder. Inom varje delavsnitt finns även en uppföljning av insatser, främst en redogörelse för olika stöd.

Bostadsbyggande utifrån efterfrågan och behov

Bostadsbyggandet är på höga nivåer, men en utplaning kan skönjas

Bostadsbyggandet har ökat under flera år och var fortsatt högt under 2017 då ca 68 900 bostäder påbörjades. Fördelat på upplåtelseform visar utvecklingen att det förmodligen kommer att byggas lika många hyresrätter som bostadsrätter.

Den höga byggtakten väntas plana ut under 2018, bl.a. på grund av en minskad efterfrågan i vissa prissegment. Utvecklingen ser olika ut i olika delar av landet och efterfrågan skiljer sig åt mellan olika regioner. Detta påverkar vilken typ av bostäder som byggs. Byggandet av bostadsrätter väntas minska, i synnerhet i Storstockholm.

Tabell 4.5 Antal påbörjade bostäder och befolkningsökning

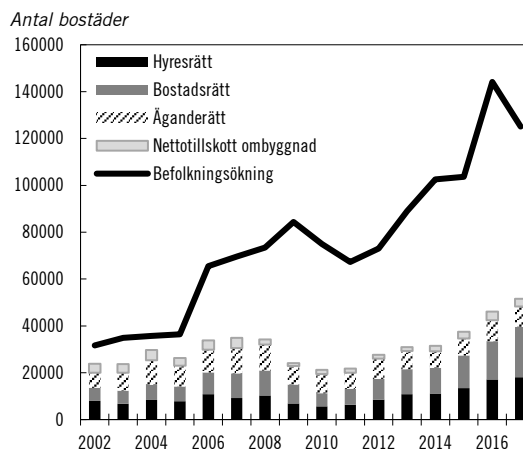
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
					prognos	prognos
Flerbostads-						
hus	28 100	37 100	47 300	51 400	41 000	41 000
Småhus	8 600	11 000	13 000	13 400	12 000	12 000
Total						
nybyggnad	36 700	48 000	60 300	64 800	53 000	53 000
Nettotill-						
skott genom						
ombyggnad	2 700	3 300	3 800	4 100	3 000	3 000
Totalt						
påbörjade						
bostäder	39 400	51 400	64 100	68 900	56 000	56 000
Befolknings-						
ökning	102 500	103 700	144 100	123 800	104 903	97 056

Källa: Boverket.

Trots den höga byggtakten är bristen på bostäder fortsatt stor. Boverket bedömer att ca 468 000 bostäder behöver byggas fram till 2025 för att möta behoven. Det framräknade behovet är en indikation på hur många bostäder som behövs för att möta den framtida befolkningsutvecklingen. Modellen tar hänsyn till hur många individer som i genomsnitt bor i en bostad och bygger på antagandet att varje hushåll behöver en bostad. Det innebär ett behov på ca 93 000 bostäder per år fram till 2020 och drygt 51 000

per år under perioden 2020–2025. Faktorer som påverkar byggbehovet är bl.a. befolknings-tillväxten, hushållsbildningen och till viss del ett historiskt underskott.

Diagram 4.3 Totala tillskottet av bostäder i relation till befolkningsutvecklingen

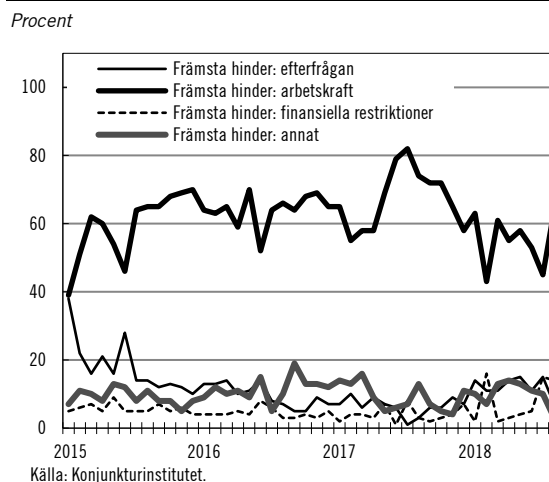

Källa: Statistiska centralbyrån.

Fortsatt brist på arbetskraft

Konjunkturinstitutets konfidensindikator för bygg- och anläggningsbranschen visar på ett något starkare läge än normalt. Samtidigt bedömer 47 procent av företagen att arbetskraftsbrist är det i särklass största hindret för ett fortsatt bostadsbyggande, se diagram 4.4. Arbetskraftsbrist är ett problem för flera branscher. Bristen i byggbranschen är dock större än i näringslivet i stort, där 43 procent av företagen uppger brist på arbetskraft som sitt största hinder för företagets verksamhet.

Diagram 4.4 Hinder för företags bostadsbyggande

Källa: Konjunkturinstitutet.

Något som försvårar kompetensförsörjningen är att få kvinnor söker sig till branschen, bl.a. beroende på en ofta förekommande sexistisk

arbetsplatskultur. Regeringen har därför, i nära dialog med branschen, kommunicerat en målsättning om en mer jämställd byggbransch.

För information om arbetsmarknads- och utbildningspolitikens bidrag till en förbättrad kompetensförsörjning, se utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv samt utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Kreditgarantier för ny- och ombyggnation av bostäder

Finansieringsrestriktioner utgör inte något stort hinder för möjligheten att bygga bostäder enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer, se diagram 4.4. Det kan dock finnas svårigheter att få finansiering på den ordinarie finansmarknaden för vissa projekt, på vissa marknader eller för vissa aktörer, t.ex. för små och nystartade byggbolag, inte minst i tider med finansiell oro. I sådana situationer kan de statliga kreditgarantierna för ny- och ombyggnad av bostäder göra skillnad.

Under 2017 har garantier för över 2 200 lägenheter ställts ut, de alla flesta avser garantier under byggtiden, se tabell 4.6. Därmed fortsätter de senaste årens kraftiga ökning av garantiverksamheten. Att antalet garantier trots detta sjunkit kraftigt beror på antalet gamla ersättningsgarantier som löper ut.

Tabell 4.6 Kreditgarantier för bostadsbyggande

	2015	2016	2017
Antal lägenheter för vilka preliminära bedömningar gjorts under året	3 500	6 050	6 260
Antal lägenheter för vilka garantier under byggtiden tecknats under året	900	1 400	2 190
Antal färdigställda lägenheter för vilka garantier tecknats under året	300	130	55
Antal garantier vid årets slut	600	560	250
Garanterat belopp vid årets slut, mnkr	1 488 924	1 985 109	2 786 482
Förväntad förlust	5,6 %	1,4 %	5,7 %

Källa: Boverket.

Investeringsstöd till hyresrätter

Investeringsstödet är förenat med ett antal villkor, bl.a. en högsta hyresnivå, rimliga krav på bostadssökandens ekonomi och byggnadens energiprestanda. Till och med september 2018 har ca 16 600 bostäder beviljats stöd varav nästan 2 500 bostäder för studerande.

Bostadsprojekt för vilka ansökningar inkommit och som har beviljats stöd återfinns i kommuner i alla län. Antalet ansökningar varierar dock mellan olika län. En länsstyrelse har fått mindre än tio ansökningar, åtta länsstyrelser har fått in mellan 11 och 25 ansökningar, nio länsstyrelser har fått mellan 26 och 50 ansökningar, en länsstyrelse fått in mellan 50 och 100 ansökningar och två länsstyrelser har fått in mer än 100 ansökningar. 10 procent av ansökningarna avser projekt i något av de tre storstadslänen.

Anslaget har successivt ökat från 2,2 miljarder kronor 2016 till 2,7 miljarder kronor 2017 och därefter till 3,2 miljarder årligen. Då utbetalning sker först efter färdigställandet kan det i många fall vara en eftersläpning på upp till två år eller mer från beviljande av stöd till dess att utbetalning sker. Till och med september 2018 har totalt 4,6 miljarder kronor beviljats medan 939 miljoner kronor har betalats ut.

Den 1 maj 2018 trädde ett antal förändringar i investeringsstödet i kraft som innebär att stödnivån och den tillåtna normhyresnivån höjs i samtliga geografiska områden. Det har även införts en s.k. påbyggnadsbonus som innebär att den som bygger nya hyresbostäder genom en påbyggnad på ett befintligt bostadshus kan få en bonus utöver grundstödet.

I och med propositionen Vårändringsbudget för 2018 (prop. 2017/18:99, bet. 2017/18:FiU21, rskr. 2017/18:435) har länsstyrelserna fått ett tillskott på 15 miljoner kronor för att minska handläggningstiderna.

För information om investeringsstödet för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer, se utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Stimulans till kommuner för att öka bostadsbyggandet

Kommunerna har med sitt bostadsförsörjningsansvar en viktig roll för utvecklingen av bostadsbyggandet och utvecklingen på bostadsmarknaden. Regeringen stöder kommunernas arbete för ett ökat bostadsbyggande genom ett statsbidrag med vissa särskilda villkor (s.k. kommunbonus), t.ex. att kommunen har antagna riktlinjer för bostadsförsörjningen. Mellan 2016 och 2017 ökade antalet kommuner som beviljades bidraget från 111 till 199 kommuner. Totalt har 3,65 miljarder kronor betalats ut under 2016 och 2017. För 2018 uppgår stödet till ca 1,4 miljarder kronor. År 2018 har 77 procent av kommunerna

aktuella riktlinjer för bostadsförsörjningen. Det kan jämföras med år 2016 då motsvarande andel var 48 procent.

Omstruktureringsstöd för kommunala bostadsföretag

Intresset för stödet till omstrukturering av de kommunala bostadsföretagen har under 2017 varit lågt. Inga nya avtal har ingåtts under året. En orsak till det är sannolikt de låga räntenivåerna.

Regeringen beslutade i februari 2018 om förändringar av regelverket för att anpassa det till EU:s statsstödsregler. Enligt de nya reglerna kan bidrag ges till kommuner för stöd till undsättning och omstrukturering av kommunala bostadsföretag samt för stöd till företag som tillhandahåller bostadstjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

Sunda och långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader

Kommunernas bedömning av läget

I Boverkets bostadsmarknadsenkät anger 243 kommuner att de har underskott på bostäder,

vilket är tolv färre än föregående år. Fler kommuner gör bedömningen att de har balans på bostadsmarknaden. I Storstockholm, Storgöteborg och Stormalmö bedömer samtliga kommuner att det är underskott på bostäder.

Cirka 97 procent av landets kommuner bedömer att det behöver tillkomma bostäder i någon form under de kommande tre åren. Hyresrätter är den upplåtelseform som flest kommuner uppger behöver tillkomma, men behovet är stor även för bostadsrätter och äganderätter runt om i landet.

Hyresrättsbeståndet ökar

Hyresbostadssektorns andel av den totala bostadsmarknaden har minskat något sedan millennieskiftet och uppgår 2017 till 38 procent. Andelen har minskat i framför allt storstadsområdena även om minskningen har avtagit de senaste åren. Utvecklingen kan förklaras av ombildningar till bostadsrätter och att nyproduktionen i stor utsträckning varit inriktad på bostadsrätter. I absoluta tal har hyresbostadssektorn dock växt. Överlag har förändringarna de senaste åren varit relativt marginella, se tabell 4.7.

Tabell 4.7 Antal hyresrätter samt andel hyresrätter av totalt bestånd

	2000		2010		2016		2017	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Storstockholm	433 900	50 %	369 800	38 %	377 200	36 %	380 500	36 %
Storgöteborg	193 000	49 %	193 800	44 %	200 000	43 %	202 000	43 %
Stormalmö	116 600	42 %	119 000	38 %	127 500	39 %	130 300	39 %
Övriga riket	1 036 900	38 %	1 072 500	38 %	1 116 900	38 %	1 132 900	38 %
Hela riket	1 780 400	41 %	1 755 100	39 %	1 821 500	38 %	1 845 700	38 %

Källa: Statistiska centralbyrån.

Nästan 45 procent av samtliga hyresbostäder (inklusive s.k. specialbostäder) och knappt 17 procent av den samlade bostadsstocken ägs av kommunala bostadsföretag, framför allt genom kommunala allmännyttiga aktieföretag, men även genom kommunalt bildade bostadsstiftelser.

Tabell 4.8 Bostädernas fördelning 2017 efter upplåtelseform och hustyp

Procent			
Upplåtelseform	Flerbostadshus ¹	Småhus	Alla
Hyresrätt	36,1	1,9	38,0
Bostadsrätt	21,3	1,8	23,1
Äganderätt	-	38,9	38,9
Alla	57,4	42,6	100

¹ I flerbostadshus ingår även specialbostäder och bostäder i övriga hus.
Källa: Statistiska centralbyrån.

Boverket har på uppdrag av regeringen genomfört en utvärdering av tillämpningen av lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktieföretag och de förändringar i 12 kap. jordabalken (hyreslagen) respektive hyresförhandlingslagen (1978:304) som trädde i kraft 2011. Utvärderingen visar att den nya lagstiftningen, i de flesta avseenden, inte tycks ha lett till några genomgripande förändringar, vare sig för bostadsaktieföretagen som berörs av lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktieföretag eller för hyresbostadsmarknaden i stort.

Avmattning på bostadspriserna efter lång prisuppgång

Priserna på bostäder har ökat snabbare än hushållens inkomster under en lång tid. Under hösten 2017 började priserna att sjunka, för att sedan början av 2018 mer eller mindre ligga stilla. I augusti 2018 låg nivån på husprisindex (HOX) ca 5 procent lägre än toppnivån i mitten av 2017.

Förstärkt amorteringskrav för nya bolånetagare

Den ökande skuldsättningen innebär stora risker för svensk ekonomi. Detta är något som också uppmärksammas på EU-nivå. Från och med den 1 mars 2018 gäller ett förstärkt amorteringskrav. Kravet innebär att nya bolånetagare med skulder som överstiger 4,5 gånger bruttoinkomsten ska amortera minst 1 procent av skulderna utöver det sedan tidigare gällande amorteringskravet.

En bostadsmarknad öppen för alla

Fortsatt svår situation för vissa hushåll

Bostadsbrist under lång tid tenderar att särskilt drabba grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Det framgår inte minst av bostadsmarknadsenkäten som visar att situationen är fortsatt ansträngd för hushåll som är nya på bostadsmarknaden, som unga och nyanlända, men även för äldre som vill flytta till en mer tillgänglig bostad. Faktorer som försvårar inträdet för dessa grupper är att man saknar kötid eller tillräckliga inkomster m.m. Tillgången på särskilda boendeformer, särskilt för personer med funktionsnedsättning, har försämrats. Även för studenter har situationen under lång tid varit ansträngd.

Enligt länsstyrelserna har inträdet på bostadsmarknaden för gruppen nyanlända som bosätter sig på egen hand försvårats under de senaste åren. Problematiken kring trångboddhet och kortsiktiga boendelösningar drabbar inte minst barn. I kommuner med stor bostadsbrist där nyanlända hänvisas till tillfälliga boendeformer ökar risken att de akuta lösningarna ackumuleras eller att de tillfälliga lösningarna blir mer av permanent karaktär.

Socialstyrelsens hemlöshetskartläggning från 2017 visar att drygt 33 000 personer, varav ca 12 500 kvinnor och drygt 20 000 män, levde i hemlöshet under aktuell mätvecka. Män är fortfarande i majoritet men antalet kvinnor har ökat sedan den tidigare kartläggningen 2011. Drygt en tredjedel av alla personer i hemlöshet är föräldrar till barn under 18 år och något fler kvinnor än män är föräldrar. Sammantaget var det minst 24 000 barn vars föräldrar var i någon av hemlöshetssituationerna.

Antalet äldre hemlösa har ökat och bland dessa är flertalet män. Totalt 1 850 personer i hemlöshetskartläggningen var 65 år eller äldre och över 61 procent av dessa hade varit hemlösa i mer än ett år. En tredjedel av personerna har varit hemlösa längre än 10 år. Mer än var femte person i Socialstyrelsens kartläggning har inga andra behov av stöd än för boendet. Se vidare utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Utvecklingen av antalet kommunala andrahandskontrakt, när kommunerna hyr eller äger lägenheter och hyr ut dessa till personer som av olika anledningar inte kan få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden, har enligt bostads-

marknadsenkäten minskat något det senaste året men uppgår till drygt 23 700.

Kommunala hyresgarantier

Kommunala hyresgarantier som berättigar till statlig ersättning har funnits sedan 2007. En hyresgaranti innebär att kommunen går i borgen för en hyresgäst som har tillräckligt god ekonomi för att ha ett eget boende, men som ändå har svårt att få en hyresrätt med besittningsskydd. Under 2017 uppgick det beviljade beloppet för kommunala hyresgarantier till 745 000 kronor, vilket motsvarar 149 hyresgarantier som utfärdats av 17 kommuner. Antalet kommuner som tillämpar hyresgarantier har varit relativt konstant de senaste åren, se 4.9. Sedan 2007 är det sammanlagt 35 kommuner som har nyttjat möjligheten.

Tabell 4.9 Antal beviljade bidrag för hyresgarantier samt antal kommuner som beviljats bidrag

År	Antal kommuner	Antal bidrag
2013	13	161
2014	16	179
2015	14	110
2016	18	166
2017	17	149

Källa: Boverket.

Fortsatt lägre krav på blivande hyresgäster

Förutom att hyran för bostäder som byggs med hjälp av investeringsstödet inte får vara högre än vad som anges i förordningen (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande måste stödmottagaren förbinda sig att bara ställa rimliga krav på bostadssökandens ekonomi och inte tillämpa andra inkomstkrav än vad som följer av föreskrifter som har meddelats av Boverket.

Regeringen har låtit Boverket genomföra en kartläggning av hyresvärdarnas krav och villkor på blivande hyresgäster. Kartläggningen visar att ungefär vart femte bostadsbolag tillämpar ett inkomstkrav om tre gånger årshyran. Vilken typ av inkomst som räknas varierar där bl.a. försörjningsstöd, bostadsbidrag, barnbidrag, underhållsstöd och etableringsersättning hör till de inkomster som inte alltid godtas av bostadsbolagen. Överlag är dock trenden att kraven sjunker, i synnerhet inkomstkraven.

I arbetet med att göra bostadsmarknaden mer öppen för alla har regeringen initierat ett arbete

mellan Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO) och Fastighetsägarna Sverige. Aktörerna har arbetat fram en vägledning till fastighetsägare om lämpliga tillträdeskrav vid uthyrning av bostäder. Syftet med arbetet är att skapa ett konkret verktyg för hyresvärdarna som kan öppna upp hyresmarknaden för fler.

För mer information om insatser och resultat avseende hemlöshet, se utgiftsområde 9 Politik för sociala tjänster.

Länsstyrelserna stöder kommunerna

Länsstyrelserna har haft ett tvåårigt uppdrag att stödja kommuner och andra aktörer i arbetet med att underlätta inträde på bostadsmarknaden. Länsstyrelsernas arbete har inneburit en samlad vägledning för kommunerna i frågorna. Länsstyrelserna har i samband med detta arbete konstaterat att de hushåll som har svårt att ta sig in eller stanna kvar på bostadsmarknaden av olika skäl inte står i fokus i kommunernas arbete med bostadsförsörjningsfrågorna. Hemlöshet hanteras ofta som individuella problem där socialtjänsten får ta ett stort ansvar trots att det i många fall snarare är en bostadsfråga. Kommunernas arbete med bostadsförsörjningen har utvecklat väsentligt sedan lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar reviderades 2014, men länsstyrelserna konstaterar att socialtjänstens kunskap om olika hushålls specifika behov behöver tas till vara på ett bättre sätt.

4.5.4 Resultat – byggande

Delmål för området byggande är:

- En väl fungerande konkurrens i bygg- och fastighetssektorn.
- Långsiktigt hållbara bygnadsverk.
- Effektiva regelverk och andra styrmedel som utifrån ett livscykelperspektiv verkar för effektiv resurs- och energianvändning samt god inomhusmiljö i byggande och förvaltning.

Resultatindikatorer:

- Produktionskostnaden per lägenhetsarea i riket för nybyggda flerbostadshus.
- Inhemska utsläpp av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn.

- Genomsnittlig energiprestanda, ackumulerat.
- Inhemsk utsläpp av partiklar och kväveoxider från bygg- och fastighetssektorn.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål. Resultatredovisningen beträffande God bebyggd miljö finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

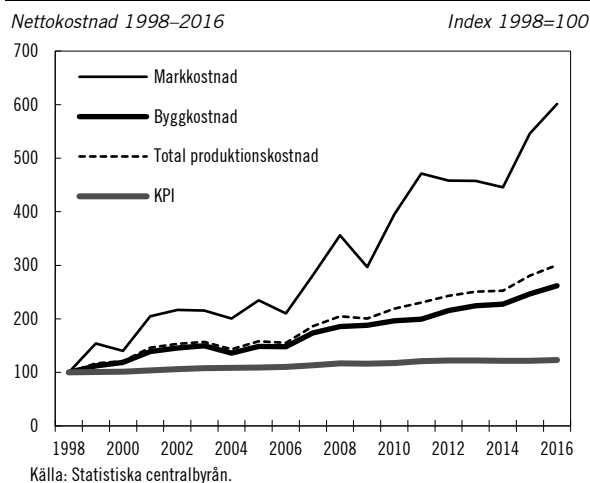
Konkurrens i byggsektorn

En väl fungerande konkurrens är avgörande för att marknaden ska kunna tillhandahålla varor och tjänster som möter konsumenternas efterfrågan. När konkurrensen fungerar bidrar den till nytänkande, kvalitetsförbättringar, prispress och produktivitetsökningar. När den inte fungerar kan den i stället bl.a. leda till att det som byggs inte motsvarar efterfrågan eller till omotiverat höga produktionskostnader, som i slutändan får bäras av konsumenterna.

Produktionskostnaderna för bostäder ökar

För att kunna konkurrera på marknaden måste nya företag först överkomma inträdeshinder, som i byggbranschen kan vara höga. Ett sådant hinder är tillgången till byggbar mark. Markpriserna har ökat påfallande mycket under de senaste åren. Även byggkostnaderna har ökat. Om hänsyn tas till prisutvecklingen i samhället i stort, som i diagrammet nedan illustreras av konsumentprisindex (KPI), framgår att produktionskostnaden för nybyggda bostäder i flerbostadshus har ökat mer än KPI.

Diagram 4.5 Produktionskostnad per lägenhetsarea i riket för nybyggda flerbostadshus

En mängd olika faktorer påverkar kostnadsutvecklingen. Den kan bl.a. härledas till den stora efterfrågan på bostäder som rått under många år. Kostnadsutvecklingen kan också vara ett symptom på bristande konkurrens bland företagen på marknaden.

En öppnare byggmarknad främjas

Under 2017 verkade 523 utländska företag inom byggverksamhet, vilket är en ökning med ca 3 procent sedan 2016. De utländska företagen stod för ca 12 procent av den totala omsättningen i branschen 2016. Även antalet utstationerade anställda har ökat och utgjorde 13 procent av alla anställda inom byggbranschen 2017. Som ett led i att förbättra konkurrensen och ytterligare öka antalet utländska byggherrar och byggföretag på marknaden har Boverket, på uppdrag av regeringen, tagit fram en webbplats där utländska aktörer lätt kan hitta information om bl.a. byggregler, planprocessen, arbetsmiljöregler och avtalsvillkor på arbetsmarknaden. Syftet är att underlätta för utländska företag att etablera sig, verka och bygga bostäder i Sverige. Att kommuner och kommunala bostadsföretag inte alltid får in anbud tyder på att konkurrensen inom bostadsbyggnadssektorn är begränsad. Genom att göra information tillgänglig på en webbplats med länkar och branschspecifik information kan konkurrensförhållandena förbättras och därmed bidra till att skapa ett utbud av bostäder som fler kan efterfråga. Webbplatsen lanserades i juni 2018 och informationen ska till att börja med vara på engelska.

Vid ett nordiskt bygg- och bostadsministermöte i Stockholm i maj 2018 deklarerade Finland, Island, Norge, Sverige och Åland att de vill stärka samarbetet för att minska gränshinder mellan de nordiska byggmarknaderna och öka harmoniseringen av byggregler. Syftet är att främja gränsöverskridande verksamhet, ökad konkurrenskraft och lägre byggkostnader i Norden. Boverket har tillförts medel för ändamålet.

Arkitektur och gestaltning

I februari 2018 överlämnades propositionen Politik för gestaltad livsmiljö (prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316) till riksdagen. Propositionen tar ett helhetsgrepp om arbetet med den gestaltade livs-

miljön och utgör samtidigt en samlad nationell arkitekturpolicy. Riksdagen beslutade i maj 2018 om att införa ett nytt nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken samt att upphäva tidigare gällande mål för området, se utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

I propositionen konstateras att det behövs ett närmare och mer kontinuerligt samarbete mellan berörda myndigheter för att täcka in den helhet som utgör den gestaltade livsmiljön. Boverket ska ha en samordnande roll i arbetet.

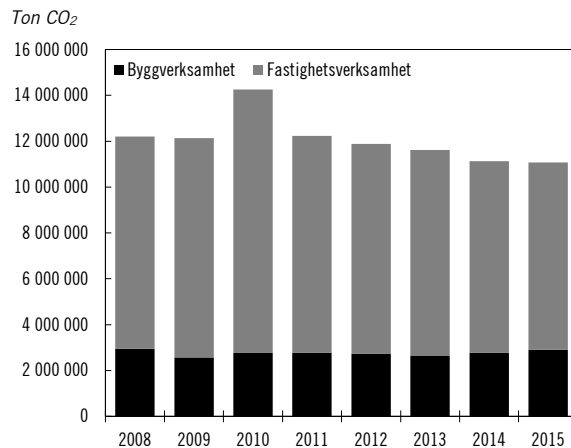
Regeringen har gett Boverket i uppdrag (N2018/02273/SPN) att förstärka sitt arbete med arkitektur och gestaltad livsmiljö och som ett resultat av uppdraget stärker Boverket sin kompetens inom arkitektur och gestaltad livsmiljö genom ett flertal rekryteringar. Bland annat har Boverket inrättat en tjänst som riksarkitekt med ansvar för myndighetens interna, externa, nationella och internationella arbete med arkitektur och offentlig gestaltning. Uppdraget till Boverket syftar till att uppnå målet om långsiktigt hållbara byggnadsverk i en tid då det behövs en stor mängd nya bostäder samtidigt som det råder stor brist på arkitektkompetens i kommuner och på länsstyrelser.

I enlighet med den bedömning som lämnades i propositionen har även Riksantikvarieämbetet fått i uppdrag (Ku2018/01351/KL) att samla och redovisa kunskap om och goda exempel på hur kulturhistoriska värden kan integreras och tas tillvara i plan- och byggprocesser.

Byggnaders klimatpåverkan

Minskade utsläpp från bygg- och fastighetssektorn
Boverkets miljöindikatorer kvantifierar bygg- och fastighetssektorns miljöpåverkan ur ett livscykelperspektiv. Bygg- och fastighetssektorns inhemska utsläpp av växthusgaser har minskat markant sedan 1993. Betydande minskningar av utsläpp av växthusgaser har skett inom uppvärmning av byggnadsbeståndet, medan resterande utsläpp från bygg- och fastighetsverksamhet har minskat i mindre omfattning under samma period. Sedan 2008 har trenden av minskande utsläpp av växthusgaser fortsatt, men i betydligt mindre grad. Sektorns inhemska utsläpp av växthusgaser uppgick 2015 till 11 miljoner ton koldioxidkvivalenter, motsvarande 18 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser.

Diagram 4.6 Bygg- och fastighetssektorns inhemska utsläpp av växthusgaser, inklusive uppvärmning

Källa: Boverket.

På uppdrag av regeringen har Boverket utrett behovet av ytterligare åtgärder för att utifrån byggprocessen styra mot ett ökat hållbart byggande. Boverket bedömer att det finns behov av att öka bygg- och fastighetssektorns kunskap om byggandets klimatpåverkan och om livscykelanalyser.

För att driva utvecklingen mot minskad klimatpåverkan, minskad spridning av farliga ämnen och effektivare resursanvändning inom byggandet kan ytterligare styrmedel krävas. På uppdrag av regeringen har Boverket utrett och föreslagit införande av krav på klimatdeklaration vid nybyggnation och loggbok vid nybyggnation och ombyggnad. Kommittén för modernare byggregler har även lämnat förslag på åtgärder för minskad klimatpåverkan under byggprocessen i delbetänkandet Resurseffektiv användning av byggmaterial (SOU 2018:51). Förslagen remissbehandlas under hösten 2018.

Regeringen har gett föreningen Trästad Sverige bidrag för att 2017–2019 främja ökad kunskap och kompetens inom industriellt träbyggande bland kommuner, branschaktörer, m.fl. Under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2018 har även ett projekt om ökat nordiskt samarbete inom industriellt träbyggande startat. Projektets inledande kartläggning av hinder för träbyggande i Norden presenterades under det nordiska bygg- och bostadsministermötet i maj. Insatserna är en del i arbetet för att främja ett hållbart och industriellt träbyggande.

Informationscentrum för hållbart byggande

Regeringen har avsatt medel för att inrätta ett informationscentrum för hållbart byggande.

Sedan januari 2018 har Svensk Byggtjänst, på uppdrag av Boverket, inrättat ett sådant informationscentrum för att främja energieffektiviserande renovering och energieffektivt byggande med låg klimatpåverkan och hållbara material ur ett livscykelperspektiv. Informationscentrum för hållbart byggande drivs av AB Svensk Byggtjänst i samarbete med Nationellt Renoveringscentrum för bebyggelse, Energikontoren Sverige, IVL Svenska Miljöinstitutet, RISE Research Institutes of Sweden AB och Sustainable Innovation AB.

Stöd till innovativt och hållbart bostadsbyggande
Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 ett införande av ett stöd för innovativt och hållbart byggande. Bestämmelserna som reglerar stödet trädde i kraft den 1 juli 2018.

Byggnaders energianvändning

Byggnaders energiprestanda

Energianvändningen för uppvärmning, varmvatten och fastighetsenergi i byggnader fortsätter att minska. Förbättringen i genomsnittlig energiprestanda är en kombination av att nya byggnader har bättre energiprestanda och att äldre byggnader renoveras.

Tabell 4.10 Genomsnittlig energiprestanda per registreringsår kWh/m²

Byggnadskategori	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
En- och tvåbyggnadshus	116	115	113	112	110	109	108
Flerbostadshus	146	146	145	144	143	142	141
Lokalbyggnader	157	156	154	152	151	146	146

Källa: Boverkets energideklarationsregister.

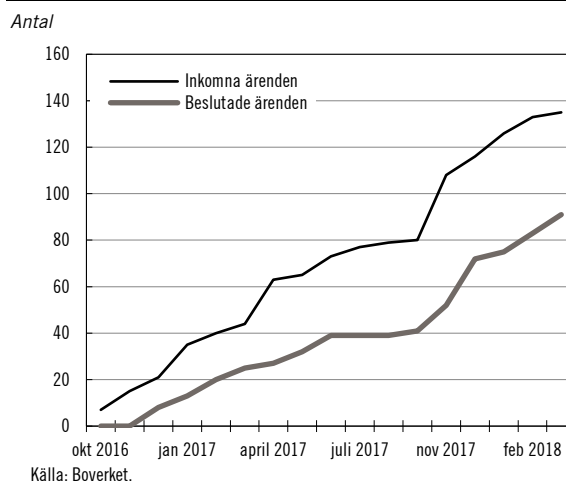
Regler för byggnaders energiprestanda har stor påverkan på byggnadsbeståndets energianvändning. Kraven har successivt skärpts och 2017 infördes regler för s.k. nära-nollenergibyggnader, i enlighet med kraven i direktivet om byggnaders energiprestanda.

Renoveringsstödet

Regeringen införde 2016 ett stöd för renovering och energieffektivisering i vissa bostadsområden. En ändring i stödförordningen gjordes under hösten 2017 för att bredda stödet att omfatta fler typer av renoveringsprojekt. Antalet ansökningar har ökat kontinuerligt sedan införandet med

en tydlig höjning av antal under hösten 2017, se diagram 4.7. Till och med den 1 september 2018 har 315 miljoner kronor beviljats i stöd.

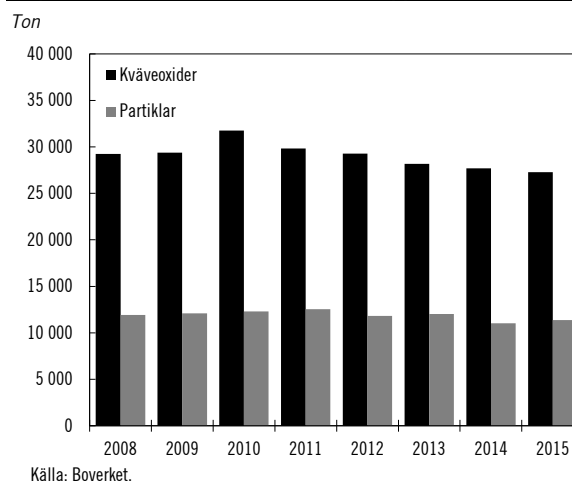
Diagram 4.7 Stöd för renovering och energieffektivisering – inkomna och beslutade ärenden

Hälsa och den byggda miljön

Den byggda miljön och inomhusmiljön kan både verka hälsofrämjande och orsaka ohälsa och har därför stor betydelse för hur folkhälsan utvecklas. Höga halter av partiklar och kväveoxid ger negativa effekter på människors hälsa, samtidigt som kväveföreningar även orsakar försurning och övergödning. Bygg- och fastighetssektorn stod 2015 för 18 procent av Sveriges totala utsläpp av partiklar och 11 procent av de totala utsläppen av kväveoxider.

Diagram 4.8 Bygg- och fastighetssektorns inhemska utsläpp av partiklar och kväveoxider, inklusive uppvärmning

Återinförande av radonbidraget

Bidraget för radonsanering i småhus återinfördes 2018 i syfte att minska hälsoproblem på grund av höga radonhalter. Bestämmelserna som reglerar stödet trädde i kraft den 1 juli 2018.

4.5.5 Resultat – lantmäteriverksamhet

Delmål för lantmäteriverksamheten är:

- En effektiv och rättssäker förrättningsverksamhet och en ändamålsenlig fastighetsindelning.
- Informationsförsörjningen ska vara av god kvalitet, rikstäckande, långsiktig, stabil och säker. Användningen av Lantmäteriets geodata ska öka och komma till nytta hos fler användare och inom fler användningsområden.
- En effektiv och rättssäker inskrivningsverksamhet som bidrar till en väl fungerande fastighetsmarknad.

Resultatindikatorer:

- Handläggningstider för fastighetsbildningsärenden, antalet överklaganden samt kostnadstäckning.
- Omfattning av användningen av geodata samt kvaliteten på geodata.
- Handläggningstid för fastighetsinskrivningsärenden och antal ärenden med elektronisk ansökan.

Resultatredovisningen görs utifrån ovan nämnda mål.

Förrättningsverksamhet och fastighetsindelning

I Sverige bedrivs förrättningsverksamhet av Lantmäteriet och 39 kommunala lantmäterimyndigheter.

Volym

Efterfrågan på lantmäteriförrättningar och inneliggande ärendebalanser för Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna framgår av diagram 4.9 och diagram 4.10. Ett inkommet ärende kan under handläggningen delas upp i flera ärenden, vilket påverkar ärendebalansen.

Diagram 4.9 Ärendebalanser hos Lantmäteriet vid årets slut

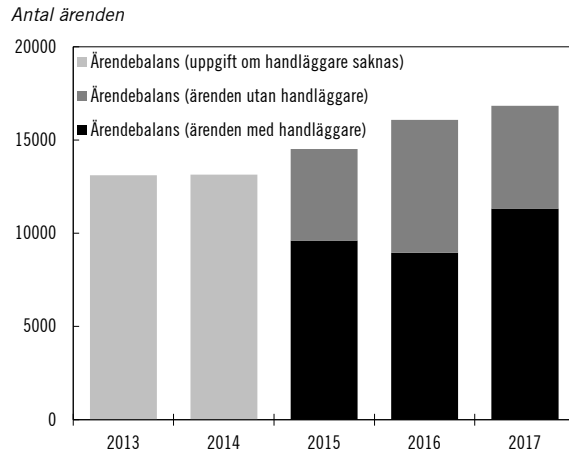
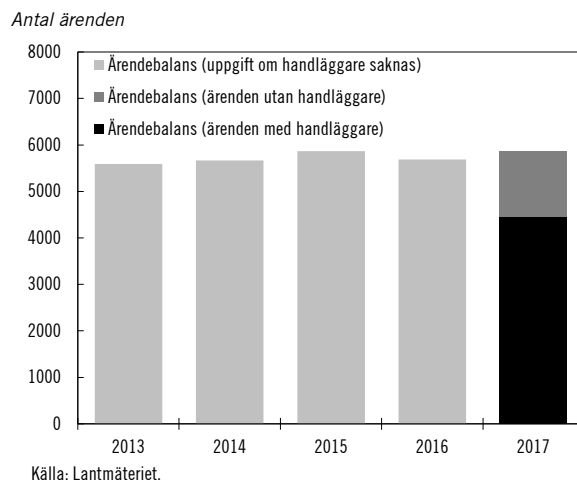

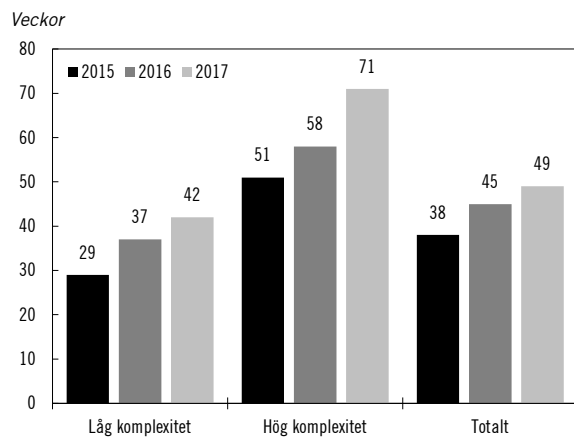
Diagram 4.10 Ärendebalanser hos de kommunala lantmäterimyndigheterna vid årets slut

Antalet inkomna och avslutade ärenden fortsätter att motsvara varandra och skiljer sig endast marginellt från tidigare år, både inom Lantmäteriet och de kommunala lantmäterimyndigheterna. Ärendebalansen hos de kommunala lantmäterimyndigheterna är stabil, men trenden med ökande ärendebalans inom Lantmäteriet fortsätter under 2017. Jämfört med tidigare år har dock en betydligt högre andel ärenden en tilldelad handläggare. Detta beror på att Lantmäteriet har fler resurser i produktion, vilket ger ökade förutsättningar att bryta trenden med ökande ärendebalans.

Handläggningstider

Handläggningstider för Lantmäteriets ärenden (undantaget ärenden äldre än fem år) uppdelat efter komplexitet framgår av diagram 4.11.

Diagram 4.11 Handläggningstid för ärenden efter komplexitet

Källa: Lantmäteriet.

Vid utgången av 2017 avslutades 22 procent av samtliga ärenden inom sex månader från det att de kom in till myndigheten, för ärenden som innebär nybyggnation av bostadshus är motsvarande siffra 60 procent. Vid utgången av 2017 hade mer än hälften av de ärenden som vid årets ingång var äldre än fem år avslutats. Kvarvarande ärenden äldre än fem år är nu färre än tidigare år vilket är en av flera aktiva åtgärder som Lantmäteriet vidtagit för att minska handläggningstiderna.

En avgörande faktor bakom trenden med ökande handläggningstider inom Lantmäteriet är att det råder en stor brist på lantmätare. I regleringsbrevet för 2017 fick Lantmäteriet i uppdrag att beskriva hur kompetensförsörjningen ska stärkas med fokus på att rekrytera och behålla kompetent personal. Under 2017 har Lantmäteriet påbörjat genomförandet av flera av slutsatserna i uppdragets slutrapport, och bl.a. breddat rekryteringsbasen med gott resultat. Myndigheten har därmed fler resurser i produktion, men den kraftiga nyrekryteringen innebär initialt en lägre effektivitet i handläggningen, samtidigt som den fortsatta satsningen på att avsluta äldre ärenden tar erfarna resurser i anspråk.

I maj 2017 redovisade Lantmäteriet ett uppdrag från regeringen om hur handläggningstiderna kan minskas och i oktober 2017 redovisade Statskontoret ett uppdrag från regeringen att utvärdera organiseringen av fastighetsbildningen m.m. Flera av de åtgärder som rapporterna föreslår har påbörjats. Arbetet med att korta handläggningstiderna och utveckla uppföljningen har under året varit prioriterat av regeringen.

Lantmäteriet har fått i uppdrag att återrapportera hur arbetet med införandet av en ny

modell för uppföljning av handläggningstider fortskrider. I uppföljningen ingår att årligen redovisa, analysera och utvärdera nyckeltal för handläggningstiderna.

Kostnadstäckning

Kostnaden för lantmäteriförrättningar utförda av Lantmäteriet betalas av sakägarna. Att verksamheten har full kostnadstäckning är en indikator på att nedlagd tid har debiterats och att taxan täcker de kostnader verksamheten har.

Tabell 4.11 Förrättningsverksamhetens ekonomiska utveckling

Miljoner kronor

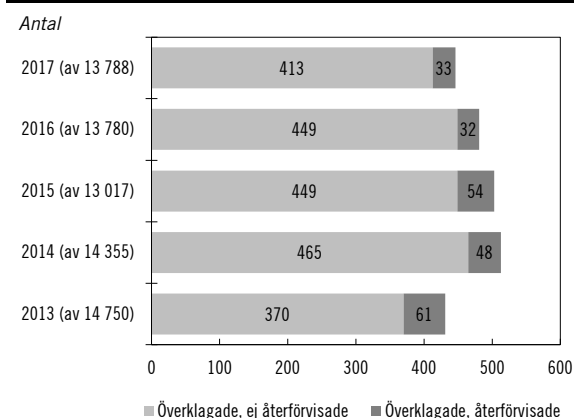
År	2013	2014	2015	2016	2017
	-37	25	-36	-30	43

Källa: Lantmäteriet.

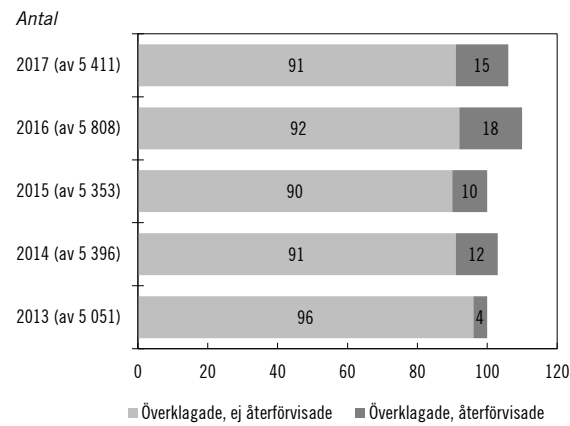
Med ett positivt resultat om 43 miljoner kronor för förrättningsverksamheten under 2017 har Lantmäteriet uppnått full kostnadstäckning, men tidigare års negativa resultat innebär sammantaget ett balanserat underskott om 8 miljoner kronor. Förbättringen av resultatet beror på den höjning av timtaxorna som genomfördes under 2017, tillsammans med fler resurser i produktion.

Överklaganden

Andelen överklagade och återförvisade ärenden är i viss mån ett mått på kvaliteten i förrättningarna, men också på hur ärendenas komplexitet förändras.

Diagram 4.12 Överklagade och återförvisade ärenden Lantmäteriet

Källa: Lantmäteriet.

Diagram 4.13 Överklagade och återförvisade ärenden kommunala lantmäterimyndigheterna

Källa: Lantmäteriet.

Tabell 4.12 Överklagade fakturor

Antal

	2015	2016	2017
Lantmäteriet	532	452	517
Kommunala lantmäterimyndigheterna	30	32	35

Källa: Lantmäteriet.

Den låga andelen överklagade (3,2 procent för Lantmäteriet och 2 procent för de kommunala lantmäterimyndigheterna) respektive återförvisade förrättningsbeslut (0,2 procent för Lantmäteriet och 0,3 procent för de kommunala lantmäterimyndigheterna) visar på att kvaliteten är fortsatt hög i avgörandena. Antalet överklagade fakturor ligger de tre senaste åren på en hög nivå. Jämfört med 2016 har antalet överklagade fakturor ökat något, vilket bedöms bero på ovan nämnda höjning av timtaxan.

Informationsförsörjning

Den geodetiska infrastrukturen

Lantmäteriet är ansvarigt för den nationella geodetiska infrastrukturen som består av de nationella och över tiden hållbara referenssystemen i plan, höjd och tyngdkraft samt det nationella nätet av permanenta referensstationer för positionering, SWEPOS. Det är denna infrastruktur som möjliggör geodata.

Lantmäteriet har under 2017 beräknat ett nytt referenssystem för tyngdkraft, RG 2000. Övergången till de nationella referenssystemen i plan (SWEREF 99) och i höjd (RH 2000) pågår. Under 2017 har ytterligare tre kommuner infört SWEREF 99 och ytterligare tio kommuner infört RH 2000. Vid utgången av 2017 hade där-

med totalt 80 procent av Sveriges kommuner infört båda de nationella referenssystemen. En anledning till att ett antal kommuner fortfarande kvarstår är att det saknas både resurser och kompetens hos kommunerna. SWEPOS-nätet, dvs. det nät av fasta referensstationer som bl.a. möjliggör nätverks-RTK (Real Time Kinematic), har under 2017 byggts ut med 13 nya stationer, vilket innebär att nätet nu består av totalt 389 referensstationer. Nätverks-RTK medför hög lägesnoggrannhet.

Kvaliteten på geodata

Geodata går att dela upp i två huvudsakliga kategorier, geografisk information (geografisk indelning, topografi, ortnamn, bild och höjd) och fastighetsinformation (fastighetsregistret, pantbrevsregister, fastighetsprisregister, samfällighetsföreningsregister och lägenhetsregister). Ett kvalitetsmått för geografisk information är hur väl Lantmäteriet följer produktionsplanerna i de stora verksamhetsprocesserna för framtagande av informationen (produktionsprecision). För fastighetsinformationen motsvaras detta av framdriften i kvalitetsarbetet för att åtgärda äldre brister i fastighetsregistrets allmänna del.

Tabell 4.13 Kvalitet geodata

Procent

	2015	2016	2017
Produktionsprecision geografisk information	98	89	89
Framdrift kvalitetsutveckling fastighetsinformation	98	108	98

Källa: Lantmäteriet.

Kvaliteten under 2017 var hög, men produktionsprecisionen påverkades av laserskanningen för höjddata, vilket endast nådde 39 procent av 2017 års plan på grund av det ofördelaktiga vädret under flygsäsongen.

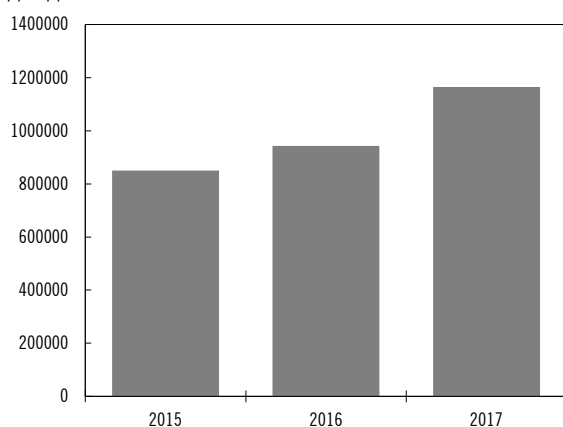
Användningen av geodata

Lantmäteriets mest omfattande positioneringstjänst, både ekonomiskt och användningsmässigt, är nätverks-RTK. Genom uppkoppling till denna tjänst kan användare av positioneringsinstrument i realtid bestämma läget för en punkt på centimeternivå. Tjänsten är den enda av sitt slag i Sverige och bygger på den nationella geodetiska infrastruktur som Lantmäteriet ansvarar för och används när noggrann positionering behövs i professionell verksamhet. Användningen av tjänsten är därför i viss mån ett mått

på samhällets behov och användning av professionella positioneringstjänster.

Diagram 4.14 Nätverks-RTK

Uppkopplad tid i timmar

Källa: Lantmäteriet.

Användningen av nätverks-RTK fortsätter att öka. Merparten av ökningen står bygg- och anläggningsbranschen (36 procent) tillsammans med jordbruket (47 procent) för. Ökningen beror på att tjänsten i allt högre utsträckning används i maskiner som är anslutna till tjänsten hela dagarna, t.ex. för autostyrning av traktorer.

Uttag av kopior, dvs. automatisk eller manuell hämtning av större datamängder, från Lantmäteriet ökar explosionsartat. I förhållande till 2016 har det under 2017 skett en ökning av antalet förfrågningar med 633 procent. Höjdmodellen står för merparten av denna ökning. Även visningstjänster, vilka ger möjlighet att använda färdiga kartor och bilder i egna system eller applikationer via maskin till maskingränssnitt, fortsätter att öka kraftigt. Jämfört med 2016 har visningstjänsterna, sett till antal förfrågningar, ökat med 30 procent. Lantmäteriets mest använda e-tjänst, Min fastighet, som ger privatpersoner tillgång till detaljerade uppgifter (fastighetsregistret) om sin egen fastighet har under 2017 haft en ökning av antalet besök per månad med 32 procent jämfört med 2016.

Lantmäteriet använder nöjdhetsindex för att mäta hur användarna uppfattar deras tjänster och produkter. Av indexet framgår att användarna i huvudsak är nöjda, men efterlyser högre kvalitet på fastighetsgränserna i fastighetskartan och uppdaterade höjddata. Prisnivå och möjligheter till självbetjäning får lägst betyg. Under 2017 blev Lantmäteriets historiska ortofoton tillgängliga som öppna data. Från och med september 2017 levereras myndighetens öppna geodata enligt licensen CC0 (Creative Commons). Detta

innebär att man inte längre hävdar de ideella rättigheterna som följer av upphovsrätten.

I januari 2018 slutrapporterade Lantmäteriet regeringsuppdraget Digitalt först – för en smartare samhällsbyggnadsprocess (N2016/01419/EF). I uppdraget har förutsättningarna för en samordnad digital samhällsbyggnadsprocess utretts. Lantmäteriet bedömer att det främsta hindret för framgång är att informationsförsörjningen i processen är splittrad och fortfarande analog i flera delar. Regeringen har gett Lantmäteriet i uppdrag att fortsätta detta arbete (Fi2018/00396/DF), se även utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, avsnitt 5 Digitalisering och it inom offentlig förvaltning.

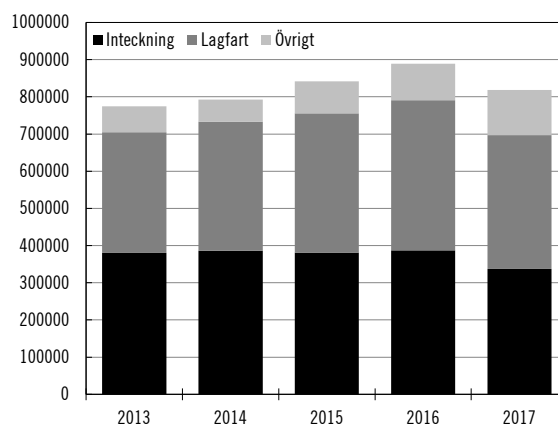
Inskrivningsverksamhet

Volym

Fördelningen av olika ärendetyper framgår av diagram 4.15.

Diagram 4.15 Fördelning av ärendetyper i inskrivningsverksamheten

Antal ärenden

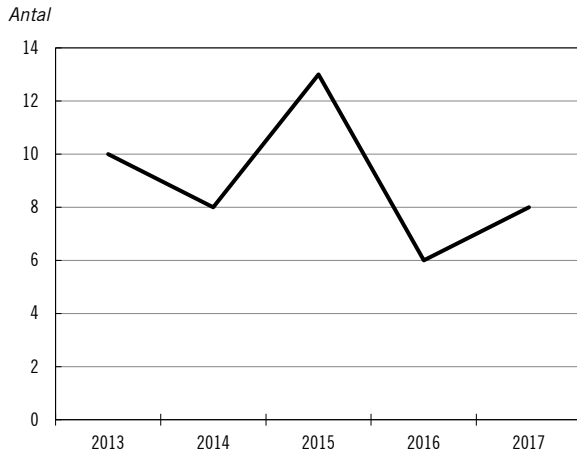

Källa: Lantmäteriet.

Det totala antalet inskrivningsärenden sjönk under 2017, bl.a. till följd av införandet av amorteringskravet under 2016 vilket påverkat ärendetillströmningen för inteckningar och lagfarter. Övriga ärenden har ökat på grund av förnyelser av äldre rättigheter som enligt lagen (2013:488) om förnyelse av vissa inskrivningar i fastighetsregistret måste ske senast under 2018.

Handläggningstider

Det genomsnittliga antalet köddagar framgår av diagram 4.16.

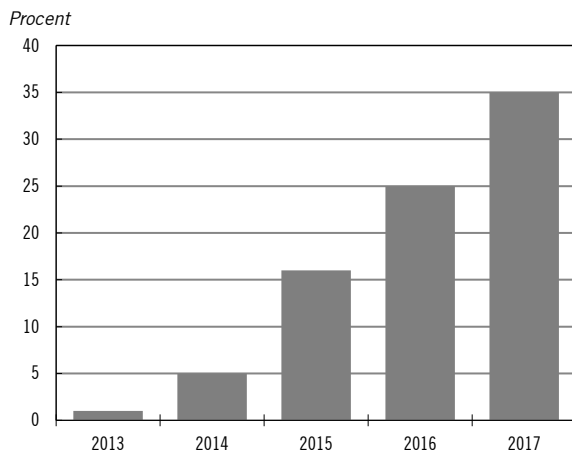
Diagram 4.16 Genomsnittligt antal köddagar

Källa: Lantmäteriet.

Handläggningstiderna ökade något under 2017 och den genomsnittliga handläggningstiden för helåret uppgick till åtta dagar. Anledningen till ökningen från föregående år är att resurser lånats ut till fastighetsbildningsverksamheten.

Elektroniska ansökningar

Antalet ansökningar om inskrivning som ges in elektroniskt har ökat kraftigt och utnyttjas nu i 36 procent av alla inskrivningsärenden. Vid utgången av 2017 hade tjänsten 5 800 användare fördelat på 117 kunder.

Diagram 4.17 Andel inskrivningsärenden med elektronisk ansökan

Källa: Lantmäteriet.

4.6 Upphävande av lagen (1990:1364) om ändring av plan- och bostadsverkets namn

Ärendet och dess beredning

En översyn som Regeringskansliet har gjort har visat att lagen (1990:1364) om ändring av plan- och bostadsverkets namn har förlorat sin betydelse och bör upphävas. Synpunkter på förslaget att upphäva lagen har inhämtats från Boverket.

Lagrådet

Lagförslaget är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Lagrådets yttrande har därför inte inhämtats.

Regeringens förslag: Lagen om ändring av plan- och bostadsverkets namn ska upphöra att gälla vid utgången av 2018.

Skälen för regeringens förslag: Lagen om ändring av plan- och bostadsverkets namn innehåller en bestämmelse med anledning av att verket bytte namn till Boverket 1991. Lagen har förlorat sin betydelse och bör därför upphävas.

4.7 Budgetförslag

4.7.1 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tabell 4.14 Anslagsutveckling 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

2017	Utfall	59 730	Anslags-sparande	14 270
2018	Anslag	20 600 ¹	Utgifts-prognos	20 352
2019	Förslag	20 600		
2020	Beräknat	20 600		
2021	Beräknat	20 600		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser inom det bostadspolitiska området.

Regeringens överväganden

Tabell 4.15 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:1 Bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	20 600	20 600	20 600
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	20 600	20 600	20 600

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 20 600 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Bostadspolitisk utveckling* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 20 600 000 kronor för respektive år.

4.7.2 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tabell 4.16 Anslagsutveckling 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2017			99 500
2018	Anslag	94 500 ¹	9 880
2019	Förslag	94 500	
2020	Beräknat	94 500	
2021	Beräknat	94 500	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för undsättning eller omstrukturering av kommunala bostadsföretag med ekonomiska svårigheter och för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för stöd till företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

Kompletterande information

Stödet för omstrukturering av kommunala bostadsföretag regleras i förordningen (2018:111) om statsbidrag till kommuner med svag bostadsmarknad.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 43 000 000 kronor 2020–2027.

Skälen för regeringens förslag: Det är viktigt att Boverket kan bedriva sitt arbete långsiktigt och med möjlighet att ingå avtal som sträcker sig längre än innevarande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 43 000 000 kronor 2020–2027.

Tabell 4.17 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	Utfall 2017	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022–2027
Ingående åtaganden	10 620	10 620	25 620			
Nya åtaganden		20 000	22 380			
Infriade åtaganden		-5 000	-5 000	-10 000	-10 000	-23 000
Utestående åtaganden	10 620	25 620	43 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	43 000	43 000	43 000			

Regeringens överväganden

Tabell 4.18 Härlledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	94 500	94 500	94 500
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	94 500	94 500	94 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 94 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 94 500 000 kronor för respektive år.

4.7.3 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tabell 4.19 Anslagsutveckling 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2017	Utfall	760		42 240
2018	Anslag	43 000 ¹	Utgifts-prognos	1 976
2019	Förslag	43 000		
2020	Beräknat	43 000		
2021	Beräknat	43 000		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier).

Kompletterande information

Stödet till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad regleras i förordningen (2007:623) om statligt bidrag för kommunala hyresgarantier.

Regeringens överväganden

Tabell 4.20 Härlledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	43 000	43 000	43 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	43 000	43 000	43 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 43 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 43 000 000 kronor för respektive år.

4.7.4 1:4 Boverket

Tabell 4.21 Anslagsutveckling 1:4 Boverket

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2017	Utfall	230 740		14 331
2018	Anslag	308 302 ¹	Utgifts-prognos	303 600
2019	Förslag	318 823		
2020	Beräknat	323 256 ²		
2021	Beräknat	280 121 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 318 682 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 272 664 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Boverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för internationellt arbete.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Den kreditgaranti som Boverket administrerar är en försäkring som långgivare kan teckna för lån till ny- och ombyggnad av bostäder och vid förvärv av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt. Garantin ger långgivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån

eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Kreditgarantier får utfärdas för:

- Ny- och ombyggnad av bostäder.
- Avlösen av kommunala borgensåtaganden.
- Lån till kooperativa hyresrättsföreningar.
- Vissa kommunala åtaganden för boendet.

Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2004:105) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande m.m. och förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet. Finansieringen av dessa garantier sker utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både garantiverksamheten och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar.

Tabell 4.22 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2017		11 601	7 829	3 772
Prognos 2018		9 187	7 527	1 660
Budget 2019		3 800	5 800	-2 000

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2019 ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden och kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:4 *Boverket* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2020–2022.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har sedan tidigare ett bemyndigande att ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder, kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden samt kreditgarantier för lån till kooperativa hyresrättsföreningar som tas upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt. För dessa kreditgarantier har regeringen en gemensam bemyndiganderam om 8 000 000 000 kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. Regeringen bedömer att det under 2019 behövs en garantiram av samma omfattning som under innevarande år.

Det är viktigt att Boverket kan bedriva sitt arbete långsiktigt och med möjlighet att ingå avtal som sträcker sig längre än innevarande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:4 *Boverket* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2020–2022.

Tabell 4.23 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Boverket

Tusental kronor

	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Ingående åtaganden		30 000			
Nya åtaganden	30 000	10 000			
Infriade åtaganden		-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Utestående åtaganden	30 000	30 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	30 000	30 000			

Regeringens överväganden

Tabell 4.24 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:4 Boverket

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	308 302	308 302	308 302
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	5 521	10 025	14 102
Beslut	5 000	4 929	-42 284
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	318 823	323 256	280 121

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att tidigare beräknad ökning av anslaget för satsningen giftfria bostäder uteblir 2019–2021 och att satsningen upphör som planerat fr.o.m. 2022.

Enligt propositionen Nationell strategi för klimatanpassning (prop. 2017/18:163, bet. 2017/18:MJU22, rskr. 2017/18:440) behövs det ett samordnande ansvar för klimatanpassning inom sektorn fysisk planering. Enligt propositionen bör Boverket få i uppdrag att vara samordnande myndighet för klimatanpassning i förhållande till ny och befintlig bebyggelse. För att finansiera Boverkets arbete ökas anslaget med 5 000 000 kronor per år. Anslag 1:10 *Klimatanpassning* inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård minskas med 6 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 318 823 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Boverket* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 323 256 000 kronor respektive 280 121 000 kronor.

4.7.5 1:5 Statens geotekniska institut

Tabell 4.25 Anslagsutveckling 1:5 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2017	Utfall	46 889		-891
2018	Anslag	46 767 ¹	Utgifts- prognos	45 325
2019	Förslag	47 248		
2020	Beräknat	47 897 ²		
2021	Beräknat	48 468 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 47 248 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 47 248 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens geotekniska instituts (SGI) förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.26 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2017	19 349	21 729	-2 380
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Prognos 2018	14 645	14 463	182
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Budget 2019	14 700	14 195	505
(varav tjänsteexport)	0	0	0

Intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten består av uppdragsverksamhet och disponeras av SGI. Av SGI:s verksamhetsgrenar är det geoteknisk och miljögeoteknisk rådgivning samt delar av geoteknisk och miljögeoteknisk forskning, utveckling och kunskapsförmedling som finansieras med avgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.27 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:5 Statens geotekniska institut

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	46 767	46 767	46 767
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	481	1 130	1 701
Beslut			
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
<i>Övrigt</i>			
Förslag/beräknat anslag	47 248	47 897	48 468

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

Regeringen föreslår att 47 248 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Statens geotekniska institut* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 47 897 000 kronor respektive 48 468 000 kronor.

4.7.6 1:6 Lantmäteriet

Tabell 4.28 Anslagsutveckling 1:6 Lantmäteriet

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2017	Utfall	547 472	Anslags-sparande	11 976
2018	Anslag	563 927 ¹	Utgifts-prognos	554 564
2019	Förslag	570 186		
2020	Beräknat	578 327 ²		
2021	Beräknat	585 666 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 570 186 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 570 185 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Lantmäteriets förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.29 Offentlighetsrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlighetsrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2017	265 067	830 669	788 015	42 654
Prognos 2018	270 000	878 000	880 000	-2 000
Budget 2019	280 000	912 000	876 000	36 000

De offentlighetsrättsliga avgifterna består dels av avgifter för lantmäteriförrättningar som Lantmäteriet disponerar, dels av expeditionsavgifter för inskrivning enligt jordabalken m.m. vilka Lantmäteriet inte disponerar.

Att resultatet för förrättningsverksamheten varierar mellan åren har flera orsaker. Lantmäteriet har bl.a. fler handläggare i produktion under 2018 jämfört med 2017, där en del handläggare är mer oerfarna inom förrättningsverksamheten, vilket inledningsvis innebär en lägre debiteringsgrad men som beräknas öka med tiden. Under 2019 beräknas intäkterna öka. Investeringar i samband med ett nytt handläggningssystem har inneburit och kommer fortsatt att innebära väsentliga kostnadsökningar de närmaste åren. En ökning av intäkterna är därför nödvändigt för att uppnå full kostnadstäckning, finansiera nödvändiga investeringar, täcka det ackumulerade underskottet och uppnå ett långsiktigt balanserat resultat. Att rekrytera, attrahera och behålla kompetent personal bedöms också vara nödvändigt. Detta möjliggör i sin tur en effektivisering av verksamheten genom att öka ärendegenomströmningen och minska handläggningstiderna.

Tabell 4.30 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2017	119 488	118 190	1 298
(varav tjänsteexport)	40 352	37 738	2 614
Prognos 2018	118 000	122 000	-4 000
(varav tjänsteexport)	42 000	41 000	1 000
Budget 2019	114 000	114 000	0
(varav tjänsteexport)	41 000	39 000	2 000

Under rubriken uppdragsverksamhet ryms uppdrag i anslutning till fastighetsbildning, myndighetssamverkan samt tjänsteexport.

Tabell 4.31 Övrig avgiftsfinansierad verksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2017	397 505	399 256	-1 751
Prognos 2018	378 000	416 000	-38 000
Budget 2019	387 000	403 000	-16 000

I tabellen Övrig avgiftsfinansierad verksamhet redovisas de avgifter som finansierar pantbrevsverksamheten samt delar av Lantmäteriets tillhandahållande av fastighets- och geografisk information.

Regeringens överväganden

Tabell 4.32 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:6 Lantmäteriet

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	563 927	563 927	563 927
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	6 509	14 654	21 996
Beslut	-250	-254	-257
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	570 186	578 327	585 666

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att den tidigare beräknade minskningen av anslaget med 250 000 kronor för att finansiera arbetet med ändrade gränser mellan enskilt och allmänt vatten genomförs. Minskningen bedöms inte påverka den verksamhet som finansieras under anslaget i någon större utsträckning. Anslaget 1:2 *Kammarkollegiet* under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 570 186 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Lantmäteriet* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 578 327 000 kronor respektive 585 666 000 kronor.

4.7.7 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tabell 4.33 Anslagsutveckling 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tusental kronor

2017	Utfall	409 108	Anslags- sparande	590 892
2018	Anslag	1 000 000 ¹	Utgifts- prognos	663 935
2019	Förslag	1 000 000		
2020	Beräknat	1 000 000		
2021	Beräknat	1 000 000		

¹ Inklusiva beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till energieffektivisering och renovering av flerbostadshus upplåtna med hyresrätt samt för statsbidrag till förnyelse av utomhusmiljöer. Anslaget får även användas för merkostnader för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Stödet för renovering och energieffektivisering av flerbostadshus regleras i förordningen (2016:837) om stöd för renovering och energieffektivisering i vissa bostadsområden. Stödet till förnyelse av utomhusmiljöer regleras i förordningen (2016:398) om stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:7 *Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 300 000 000 kronor 2020–2022.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under

2019 för anslaget 1:7 *Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 300 000 000 kronor 2020–2022.

Tabell 4.34 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tusental kronor

	Utfall 2017	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Ingående åtaganden	49 575	212 557	400 000			
Nya åtaganden	199 202	400 000	135 000			
Infriade åtaganden	-36 220	-212 557	-235 000	-135 000	-110 000	-55 000
Utestående åtaganden	212 557	400 000	300 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	400 000	400 000	300 000			

Regeringens överväganden

Tabell 4.35 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:7 Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	1 000 000	1 000 000	1 000 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 000 000	1 000 000	1 000 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 000 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Energieffektivisering och renovering av flerbostadshus och utomhusmiljöer* 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 1 000 000 000 kronor för respektive år.

4.7.8 1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande

Tabell 4.36 Anslagsutveckling 1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande

Tusental kronor

2017	Utfall	1 799 991	Anslags-sparande	9
2018	Anslag	1 395 000 ¹	Utgifts-prognos	1 395 000
2019	Förslag	1 300 000		
2020	Beräknat	1 300 000		
2021	Beräknat	1 300 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som bidrar till ökat bostadsbyggande. Anslaget får även användas för merkostnader för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Stödet till kommuner som bidrar till ökat bostadsbyggande regleras i förordningen

(2016:364) om statsbidrag till kommuner för ökat bostadsbyggande.

Regeringens överväganden

Tabell 4.37 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:8 Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	1 300 000	1 300 000	1 300 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 300 000	1 300 000	1 300 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 300 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 1 300 000 000 kronor för respektive år.

4.7.9 1:9 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tabell 4.38 Anslagsutveckling 1:9 Investeringstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

2017	Utfall	462 419	Anslags-sparande	2 237 580
2018	Anslag	3 215 000 ¹	Utgifts-prognos	1 616 366
2019	Förslag	3 200 000		
2020	Beräknat	3 200 000		
2021	Beräknat	3 200 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att anordna nya hyresbostäder och bostäder för studerande. Högst 43 000 000 kronor av anslaget får användas för merkostnader för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande regleras i förordningen (2016:880) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla hyresbostäder och bostäder för studerande och i förordningen (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:9 *Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 000 kronor 2020–2022.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:9 *Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 000 kronor 2020–2022.

Tabell 4.39 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

	Utfall 2017	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Ingående åtaganden	799	1 992 829	4 500 000			
Nya åtaganden	1 992 829	4 007 171	3 000 000			
Infriade åtaganden	-799	-1 500 000	-3 000 000	-3 000 000	-1 000 000	-500 000
Utestående åtaganden	1 992 829	4 500 000	4 500 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 000 000	4 500 000	4 500 000			

Regeringens överväganden

Tabell 4.40 Härlledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:9 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	3 200 000	3 200 000	3 200 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 200 000	3 200 000	3 200 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 3 200 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 3 200 000 000 kronor för respektive år.

4.7.10 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder**Tabell 4.41 Anslagsutveckling 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder**

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2017			
2018	Anslag	34 000 ¹	22 230
2019	Förslag	34 000	
2020	Beräknat	34 000	
2021	Beräknat	34 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 4.42 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden		20 000		
Nya åtaganden	20 000	20 000		
Infriade åtaganden		-20 000	-10 000	-10 000
Utestående åtaganden	20 000	20 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	20 000	20 000		

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till åtgärder mot radon i byggnader. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Bidraget till åtgärder mot radon i bostäder regleras i förordningen (2018:158) om bidrag till åtgärder mot radon i småhus.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:10 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2020 och 2021.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:10 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2020 och 2021.

Regeringens överväganden

Tabell 4.43 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:10 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	34 000	34 000	34 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	34 000	34 000	34 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att tidigare beräknad ökning av anslaget uteblir 2019–2021 och att satsningen upphör som planerat 2022.

Regeringen föreslår att 34 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 34 000 000 kronor för respektive år.

4.7.11 1:11 Innovativt och hållbart byggande

Tabell 4.44 Anslagsutveckling 1:11 Innovativt och hållbart byggande

Tusental kronor

2017	Utfall	Anslags-sparande	
2018	Anslag	75 000 ¹	Utgifts-prognos 39 520
2019	Förslag	75 000	
2020	Beräknat	75 000	
2021	Beräknat	75 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 4.45 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:11 Innovativt och hållbart byggande

Tusental kronor

	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden		75 000		
Nya åtaganden	75 000	50 000		
Infriade åtaganden		-50 000	-50 000	-25 000
Utestående åtaganden	75 000	75 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	75 000	75 000		

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att främja innovativt och hållbart byggande av bostäder. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera anslaget.

Kompletterande information

Stödet för innovativt och hållbart byggande regleras i förordningen (2018:199) om stöd för innovativt och hållbart byggande av bostäder.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:11 *Innovativt och hållbart byggande* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 75 000 000 kronor 2020 och 2021.

Skälen för regeringens förslag: För att skapa goda förutsättningar för beslut om stöd är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2019 för anslaget 1:11 *Innovativt och hållbart byggande* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 75 000 000 kronor 2020 och 2021.

Regeringens överväganden

Tabell 4.46 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 1:11 Innovativt och hållbart byggande

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	75 000	75 000	75 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	75 000	75 000	75 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att tidigare beräknad ökning av anslaget uteblir 2019–2021 och att satsningen upphör som planerat 2022.

Regeringen föreslår att 75 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Innovativt och hållbart byggande* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 75 000 000 kronor för respektive år.

5 Konsumentpolitik

5.1 Omfattning

Insatserna inom konsumentpolitiken, dvs. konsumentskyddande lagstiftning och tillsyn, tvistlösning utanför domstol samt oberoende konsumentinformation och vägledning, är i huvudsak marknadsövergripande, dvs. avser konsumentmarknaderna generellt. Insatserna berör därför samtidigt flera andra områden och verksamheter. De myndigheter som har uppdrag inom konsumentpolitiken, och vars verksamhet behandlas i detta avsnitt, är Konsumentverket (KOV) inklusive Konsumentombudsmannen (KO), Allmänna reklamationsnämnden (ARN) och Fastighetsmäklarinspektionen (FMI).

Även det statliga bolaget Miljömärkning Sverige AB (Miljömärkning Sverige) har uppgifter inom konsumentpolitiken.

Inom området anslås medel för förvaltningsutgifter samt för åtgärder på konsumentområdet och bidrag till miljömärkning av produkter.

5.2 Utgiftsutveckling

De sammanlagda utgifterna för konsumentpolitiken uppgick till 243 miljoner kronor 2017 (se tabell 5.1 nedan). Prognosen för utfallet 2018 är 267 miljoner kronor, vilket är 1 miljon kronor mer än de anvisade medlen.

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom konsumentpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Budget 2018 ¹	Prognos 2018	Förslag 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
<i>Konsumentpolitik</i>						
2:1 Konsumentverket	155	165	168	168	170	167
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	43	44	45	45	45	46
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	23	25	23	25	25	26
2:4 Åtgärder på konsumentområdet	18	26	26	26	26	26
2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	4	4	4	4	4	4
Summa Konsumentpolitik	243	266	267	269	272	270

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

5.3 Mål för området

Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Målet beslutades av riksdagen efter förslag i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:CU1, rskr. 2015/16:76).

5.4 Resultatuppföljning

5.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer och andra bedömningsgrunder som används vid resultatbedömningen är:

- Konsumenters möjligheter att känna förtroende för näringsidkares affärsmetoder och för att det finns ändamålsenliga konsumenträttigheter. Dessa bedöms bl.a. utifrån andelen näringsidkare som frivilligt rättar sig efter KOV:s tillsynsbeslut och andelen näringsidkare som följer ARN:s rekommendationer.
- Konsumenters möjligheter att lita på att produkter är säkra. Dessa bedöms bl.a. utifrån andelen näringsidkare som vidtar rättelse när KOV bedömt det som nödvändigt.
- Konsumenters tillgång till stöd. Denna bedöms bl.a. utifrån kännedom om och nöjdhet med olika former av konsumentupplysning.
- Förutsättningar för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Dessa bedöms med utgångspunkt i de åtgärder som vidtagits.

I vissa fall är de redovisade insatserna kopplade till flera bedömningsgrunder.

Vid sidan av åiterrapporteringar och underlag från myndigheterna beaktas vid resultatbedömningen även underlag från Europeiska kommissionen om konsumenternas förutsättningar.

Åtgärder vidtas löpande för att säkerställa att jämställdhets- och funktionshinderperspektiv integreras i verksamheten.

Ett stort antal omvärldsfaktorer påverkar resultatet på området och ett flertal andra myndigheter har konsumentrelaterade uppdrag,

exempelvis Elsäkerhetsverket, Energimarknadsinspektionen, Finansinspektionen, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Post- och telestyrelsen. Viktiga insatser görs också på kommunal nivå och av de branschfinansierade konsumentbyråerna.

5.4.2 Resultat

Pålitliga affärsmetoder och ändamålsenliga konsumenträttigheter

Förebyggande insatser i samverkan med näringsidkare

För att förebygga konsumentproblem har KOV bl.a. genomfört branschmöten och utbildningsinsatser, samt förhandlat fram nya och reviderat gamla branschöverenskommelser. Insatserna har genomförts på områden där det finns motparter med stort inflytande inom de aktuella branscherna. De har bl.a. resulterat i nya branschöverenskommelser om skriftlig bekräftelse vid telefonförsäljning av el och om försäljning av skolfoton. Utbildningsinsatser har genomförts avseende bl.a. marknadsföring av fonder samt av kosmetik- och hygienprodukter. Vidare har branschmöten hållits med företrädare för företag inom bl.a. fiberbroadbands- och friskvårdsbranscherna. Insatserna har lett till att flera branscher blivit uppmärksammade på potentiella problem och fått information och verktyg för att undvika dem, vilket gynnar både konsumenter och seriösa företag.

Även ARN har genom branschmöten gett fler näringsidkare mer kunskap om konsumenters rättigheter.

Konsumentskydd genom aktiv tillsyn

KOV:s tillsynsverksamhet inriktades 2017, liksom tidigare år, mot överträdelser av regelverket som kommit till myndighetens kännedom genom anmälningar och genom särskilda granskningar av områden där myndigheten sett indikationer på problem. Till de mest angeläna insatserna hörde de som riktades mot överträdelser kopplade till telefonförsäljning, reklammarkering vid bl.a. marknadsföring av alkoholhaltiga drycker och tobak på sociala medier, bindings- och uppsägningstider vid köp av vissa tjänster, miljöpåståenden och kreditförmedling. Flera av insatserna riktades mot problem som särskilt berör konsumenter som i vissa situa-

tioner kan vara mer sårbara än andra konsumenter, t.ex. personer med olika funktionsnedsättningar. Andelen tillsynsärenden som avslutades med att företagen frivilligt rättat sig efter KOV:s tillsynsbeslut uppgick till 77 procent 2017. KO väckte talan mot näringsidkare vid domstol 15 gånger 2017 och dom meddelades i 23 ärenden där KO var part.

FMI:s verksamhet bidrar bl.a. till att säkerställa konsumentskyddet vid anlitan av fastighetsmäklare. Marknaden för fastighetsmäklartjänster uppvisar en positiv utveckling över tid i KOV:s undersökningar av konsumentmarknaderna, men tillhör fortfarande de marknader som bedöms som mest problematiska för konsumenter. Dessutom hör den till de marknader där den ekonomiska skadan för konsumenterna kan vara hög. Antalet registrerade mäklare har fortsatt att öka och uppgick vid slutet av 2017 till 7 017 stycken. Antalet anmälningar som ledde till tillsynsärenden ökade och hade 2017 fördubblats jämfört med 2013 (se tabell 5.2). Anmälningarna handlade 2017 till stor del om lockpriser och budgivning, men fler än tidigare handlade om mäklarens agerande och utformningen av objektsbeskrivningarna. Antalet mäklare som fick en disciplinpåföljd var på ungefär samma nivå som tidigare år. Antalet beslut om påföljder som överklagades av mäklare var ungefär lika många som året innan. I de 19 överklaganden som avgjordes slutligt av förvaltningsdomstol 2017 avslogs överklagandet i 14 fall och i 4 fall avvisades ärendet på grund av bristande klagorätt. Det stora antalet anmälningar 2016 och 2017 har, i kombination med personalsituationen till följd av myndighetens omlokalisering till Karlstad, medfört att den genomsnittliga handläggningstiden ökat. Samtidigt avgjorde FMI 2017 nästan dubbelt så många ärenden som 2016, bl.a. på grund av att utredningarna i hög grad begränsades till anmälda omständigheter. FMI hade därför färre öppna tillsynsärenden i slutet av 2017 än i början av året.

Tabell 5.2 Fastighetsmäklarinspektionens tillsynsärenden

Antal	2013	2014	2015	2016	2017
Anmälningar som lett till tillsynsärenden	259	303	378	416	528
Fastighetsmäklare som fått disciplinpåföljd	71	83	99	66	76

Källa: Fastighetsmäklarinspektionen.

Könsbaserad, individbaserad statistik finns inte att tillgå i nuläget.

Twistlösning utanför domstol

Antalet anmälningar till ARN, som prövar tvister mellan konsumenter och näringsidkare och rekommenderar hur de ska lösas, fortsatte att öka kraftigt (se tabell 5.3). Myndighetens effektiviseringsarbete har samtidigt lett till att den avgjort fler ärenden än tidigare. Den genomsnittliga genomströmningstiden minskade kraftigt för nämndbeslut jämfört med 2016 och ökade marginellt för kanslibeslut. Andelen företag som följer myndighetens rekommendation låg på ungefär samma nivå som tidigare år och är stabil över tid.

Tabell 5.3 Allmänna reklamationsnämndens ärenden

Antal, dagar, procent	2013	2014	2015	2016	2017
Inkomna ärenden	11 301	11 396	12 035	13 537	14 363
Avgjorda ärenden	11 565	10 795	11 997	13 694	14 411
Genomströmningstid för nämndbeslut (dagar)	190	191	218	194	166
Genomströmningstid för kanslibeslut (dagar)	173	183	155	133	139
Följsamhet (procent)	76	77	81	78	79

Källa: Allmänna reklamationsnämnden.

Säkra produkter

Rättelser från näringsidkare har lett till ökad produktsäkerhet

KOV presenterade 2017 en undersökning som visar att hoppborgar leder till fler olyckor än vad tidigare tillgänglig statistik indikerat. KOV:s förebyggande arbete på området har bl.a. lett till en högre säkerhetsnivå i den reviderade standarden för hoppborgar. Vid en kontroll av brandfiltar, som genomfördes tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, kla-

rade ingen av filtarna provningen och de berörda företagen stoppade försäljningen. Vid en kontroll av våningssängar upptäcktes brister i samtliga produkter och ett par beslut om försäljningsförbud meddelades. På grund av återkommande säkerhetsbrister hos leksaker som säljs på knallemarknader fortsatte KOV att genomföra kontroller av dessa och avser att göra detta även fortsättningsvis. År 2017 rättade sig 98 procent av näringsidkarna frivilligt i de fall då en åtgärd ansetts nödvändig, vilket är en indikation på ett verkningsfullt arbete från KOV:s sida.

Tillgång till konsumentstöd

Konsumenter hittar och är nöjda med konsumentstödet

KOV har arbetat aktivt med att öka exponeringen för upplysningstjänsten Hallå konsument och med att erbjuda vägledning på fler sätt så att olika målgrupper får tillgång till ett ändamålsenligt stöd på ett kostnadseffektivt sätt. Antalet besök på hallakonsument.se uppgick till nästan 2 miljoner år 2017, vilket var en ökning med en fjärdedel jämfört med föregående år. Bland annat har användningen av sociala medier ökat exponeringen, särskilt när insatserna riktats mot tydliga målgrupper. Den individuella vägledningen inom Hallå konsument besvarade ca 97 000 konsumentfrågor, vilket var en ökning med drygt 3 procent jämfört med 2016. Cirka 66 procent av kontakterna mottogs per telefon, 21 procent via chatt och 11 procent via e-post. Övriga 2 procent togs emot via det interaktiva frågeforumet som lanserades hösten 2017 för att frågor och svar ska kunna återanvändas av andra konsumenter. Frågeforumet möjliggör tillsammans med en förstärkning av chattfunktionen en mer effektiv vägledning. En ökad kännedom och fler och mer nöjda användare indikerar att fler konsumenter fått ett användbart stöd.

Konsument Europa, dvs. den enhet inom KOV som med stöd från Europeiska kommissionen ger vägledning till konsumenter vid handel över gränserna med EU, Norge och Island, erbjuder sedan i början av 2018 en webbtjänst som hjälper konsumenter att räkna ut sin eventuella rätt till ersättning vid problem med flyg. Verktyget har snabbt fått många användare.

KOV:s jämförelsetjänst för s.k. remitterings-tjänster, Money from Sweden, hade 32 procent fler besök 2017 än föregående år och avgifterna

för att skicka pengar fortsatte sjunka. Ytterligare 10 länder och 5 företag tillkom, vilket innebär att 42 länder och 25 banker och operatörer numera ingår.

De totala resurserna för den för kommunerna frivilliga konsumentvägledningen har minskat ytterligare något och stödet varierar kraftigt mellan olika kommuner, både när det gäller utformning och omfattning. Utvecklingen har inneburit att KOV fått en mer varierad målgrupp att hantera i sitt arbete med att stödja konsumentverksamheten i kommunerna.

Särskilda insatser för vissa grupper av konsumenter
KOV fortsatte 2017 arbetet med att informera personer som nyligen kommit till Sverige om konsumentfrågor. Myndigheten har uppnått en bred spridning av filmer och annat informationsmaterial – på åtta olika språk – via sociala medier och söktjänster.

Med anledning av framför allt unga konsumenters låga kunskaper om reglerna om reklamationsrätt genomförde KOV 2017 en kampanj med bl.a. filmer i sociala medier och skyltannonser med fokus på unga vuxna. Kampanjen nådde många konsumenter.

Användningen av KOV:s material som riktar sig till lärare i tryckt form och via webb ökade kraftigt jämfört med föregående år.

Regeringen har utökat KOV:s insynsråd med personer som har kompetens i frågor om äldres och ungas villkor.

Hållbar konsumtion

Arbete för att främja miljösamt konsumtion

KOV har i uppdrag att tillhandahålla ett forum för miljösamt konsumtion och att stimulera miljösamma konsumtionsmönster. År 2017 etablerade myndigheten en grundstruktur för forumet genom att rekrytera, skapa en projektorganisation, bygga upp kunskap och föra dialog med forumets målgrupper. En digital mötesplats lanserades i slutet av året och en serie sammankomster har anordnats om olika frågor av betydelse för att uppnå en miljömässigt hållbar konsumtion. Regeringen har vidare tillsatt ett rådgivande organ för miljösamt konsumtion som ska stödja KOV i arbetet.

KOV har även arbetat med att utöka information till konsumenter i sina kanaler och utbilda personal som arbetar med konsumentinforma-

tion. Myndighetens märkningsguide har vidareutvecklats och, vid sidan av kampanjen om reklamationsrätt, marknadsförts på olika sätt. Den välanvända tjänsten Bilsva.se, som drivs i samarbete med Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Transportstyrelsen, har vidareutvecklats och innehåller numera även information om bilars klimatpåverkan. KOV har också tillsammans med forskare, företag och myndigheter inlett ett arbete med att identifiera beteendevetenskapligt grundade insatser som kan bidra till en mer miljösmart konsumtion. KOV har vidare genomfört en särskild satsning för att få kunskap om vilka insatser som bäst skulle underlätta för lärare vid undervisning om konsumtionens påverkan på miljön.

Miljömärkning på nya områden

Miljömärkning Sverige har bedrivit ett aktivt arbete med kriterieutveckling och licensiering. År 2017 lanserades bl.a. Svanen-märkning av fonder och renoveringstjänster och EU Eco-label-märkning av städtjänster. Vidare reviderades flera kriterier.

Det civila samhällets organisationer har arbetat för hållbar konsumtion

År 2017 beviljade KOV 20 organisationer inom det civila samhället medel enligt förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet, vilket var lika många som förra året. En stor del av bidragen gick till organisationer och verksamheter som tar fram och sprider information om miljömässigt hållbar konsumtion och rättvis handel. Bidrag tilldelades även bl.a. verksamhet inriktad på konsumenters hälsa, privatekonomi och olika funktionsnedsättningar.

Åtgärder mot överskuldssättning

KOV har i uppdrag att i samarbete med Kronofogdemyndigheten och Finansinspektionen verka för en fördjupad samverkan mot överskuldssättning (Fi2016/00958/KO). Myndigheten kartlade och analyserade 2017 vilka aktörer som kommer i kontakt med personer som finns i riskzonen för att bli överskuldssatta, och på vilket sätt, för att därefter kunna skapa strukturer och metoder för att ge stöd. Myndigheten vidtog även åtgärder för att främja lokal samverkan kring enskilda med ekonomiska bekymmer och förebyggande åtgärder riktade till unga vuxna med försörjningsstöd och till nyanlända.

KOV tog 2017 fram rekommendationer för den obligatoriska kommunala budget- och skuldrådgivningen, och har därefter följt upp hur de används. Budget- och skuldrådgivning erbjöds 2018 för första gången i samtliga kommuner. Det totala antalet budget- och skuldrådgivare ökade kraftigt, och den genomsnittliga väntetiden minskade.

5.5 Budgetförslag

5.5.1 2:1 Konsumentverket

Tabell 5.4 Anslagsutveckling 2:1 Konsumentverket

Tusental kronor

År	Utfall	155 343	Anslags-sparande	4 740
2017	Utfall	155 343	Anslags-sparande	4 740
2018	Anslag	165 408 ¹	Utgifts-prognos	167 661
2019	Förslag	167 979		
2020	Beräknat	170 321 ²		
2021	Beräknat	167 478 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 167 979 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 163 183 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konsumentverkets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 5.5 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:1 Konsumentverket

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	165 408	165 408	165 408
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 571	3 899	5 966
Beslut	1 000	1 014	-3 896
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	167 979	170 321	167 478

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget sammanlagt ökas med 2 571 000 kronor jämfört med den ursprungligen beslutade budgeten för 2018.

Anslaget ökas till följd av den nya spellagen som träder i kraft den 1 januari 2019. Enligt vad regeringen anfört i propositionen En omreglerad spelmarknad (prop. 2017/18:220) kommer kraven på KOV:s tillsyn över marknadsföringen av lotterier och spel i viss utsträckning att öka till följd av den nya regleringen. Detta innebär utökade arbetsuppgifter för myndigheten som behöver rekrytera personal. Anslaget ökas därför med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2019.

Den i budgetpropositionen för 2018 beräknade minskningen av anslaget 2019 med anledning av att vissa tillfälliga satsningar avslutas, varav 5 000 000 kronor avsåg KOV:s arbete med miljösmart konsumtion och 860 000 kronor Money from Sweden, genomförs inte. Motsvarande medel tillförs således även för 2019.

Regeringen föreslår att 167 979 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Konsumentverket* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 170 321 000 kronor respektive 167 478 000 kronor.

5.5.2 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tabell 5.6 Anslagsutveckling 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifter
2017	Utfall	42 622	1 311	
2018	Anslag	44 488 ¹		45 249
2019	Förslag	44 869		
2020	Beräknat	45 467 ²		
2021	Beräknat	45 982 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 44 869 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 44 869 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 5.7 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	44 488	44 488	44 488
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	381	979	1 494
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	44 869	45 467	45 982

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökas med 381 000 kronor jämfört med den ursprungligen beslutade budgeten för 2018.

Regeringen föreslår att 44 869 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Allmänna Reklamationsnämnden* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 45 467 000 kronor respektive 45 982 000 kronor.

5.5.3 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tabell 5.8 Anslagsutveckling 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifter
2017	Utfall	22 881	-1 240	
2018	Anslag	24 823 ¹		23 300
2019	Förslag	25 085		
2020	Beräknat	25 451 ²		
2021	Beräknat	25 786 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 25 085 tkr i 2019 års prisnivå.

³ Motsvarar 25 085 tkr i 2019 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Fastighetsmäklarinspektionens förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet vid Fastighetsmäklarinspektionen

Enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666) har FMI rätt att ta ut registreringsavgifter från fastighetsmäklare i form av ansökningsavgifter och årliga avgifter.

Tabell 5.9 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2017	20 490	20	23 059	-2 549
Prognos 2018	23 710	95	23 583	222
Budget 2019	23 595	60	25 085	-1 430

Ökningen av de intäkter som får disponeras 2018 och 2019 beror på att FMI sedan januari 2018 får ta ut en påminnelseavgift för den årliga registreringsavgiften. Det negativa resultatet för 2017 och det förväntade negativa resultatet för 2019 bidrar till att minska det ackumulerade positiva resultatet från tidigare år.

Regeringens överväganden

Tabell 5.10 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	24 823	24 823	24 823
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	262	628	963
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	25 085	25 451	25 786

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2018. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2020–2021 är preliminär.

De principer som tillämpats vid utformningen av denna proposition innebär att anslaget ökas med 262 000 kronor jämfört med den ursprungligen beslutade budgeten för 2018.

Regeringen föreslår att 25 085 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen för 2019. För 2020 och 2021 beräk-

nas anslaget till 25 451 000 kronor respektive 25 786 000 kronor.

5.5.4 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tabell 5.11 Anslagsutveckling 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

2017	Utfall	18 263	Anslags-sparande	196
2018	Anslag	26 459 ¹	Utgifts-prognos	26 141
2019	Förslag	26 459		
2020	Beräknat	26 459		
2021	Beräknat	26 459		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stöd till kunskapsbyggande på konsumentområdet, stöd till kommuners konsumentverksamhet samt för stöd till det civila samhällets organisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intressen.

Kompletterande information

Stödet till det civila samhällets organisationer regleras i förordningen (2007:954) om statligt stöd till organisationer på konsumentområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 5.12 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018¹	26 459	26 459	26 459
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	26 459	26 459	26 459

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 26 459 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 Åtgärder på konsument-

området för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 26 459 000 kronor för respektive år.

5.5.5 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tabell 5.13 Anslagsutveckling 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

2017	Utfall	4 374	Anslags- sparande	
2018	Anslag	4 374 ¹	Utgifts- prognos	4 374
2019	Förslag	4 374		
2020	Beräknat	4 374		
2021	Beräknat	4 374		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2018 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter och vid behov till information om märkningen. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige AB, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

Regeringens överväganden

Tabell 5.14 Härledning av anslagsnivån 2019–2021 för 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Anvisat 2018 ¹	4 374	4 374	4 374
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 374	4 374	4 374

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2017 (bet. 2017/18:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 4 374 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Bidrag till miljömärkning av produkter* för 2019. För 2020 och 2021 beräknas anslaget till 4 374 000 kronor för respektive år.